

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně – humanitní a pedagogická

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce: Uprchlíci a jejich adaptační obtíže na okrese Česká Lípa

Fugitives and their adaptation difficulties on district Česká Lípa

Autor:

Podpis autora: _____

Jan Chaloupka

Jáchymovská 2907

470 01 Česká Lípa

Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
58	1	16	12	22	2 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:
Adresa:

Jan Chaloupka
Jáchymovská 2907, 470 01 Česká Lípa

Studijní program:
Studijní obor:
Kód oboru:

Sociální práce
Penitenciární péče
7502R023

Název práce:

**UPRCHLÍCI A JEJICH
ADAPTAČNÍ OBTÍŽE NA OKRESE ČESKÁ LÍPA**

Název práce v angličtině:

**Fugitives and their adaptation difficulties on
district Česká Lípa**

Vedoucí práce:

Mgr. Jana Pittnerová

Termín odevzdání práce:

30.11.2008

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Jan Chaloupka

Datum: 16.02. 2007

Podpis studenta:

Cíl práce:

Zjistit jaké jsou důvody a subjektivní pocity lidí (strach, úzkost, nejistota z budoucnosti, strach o děti), kteří se rozhodli opustit svou rodnou zemi

Hlavní předpoklady práce:

1. Domníváme se, že nejvíce uprchlíků přichází z důvodu úzkosti, strachu o děti, nejistoty z budoucnosti, který zažívají ve své rodné zemi
2. Domníváme se, že největšími problémy při začleňování do společnosti jsou jejich kultura, náboženské vyznání a jazyková bariéra

Předmět zkoumání:

Co vede cizince k opuštění jejich rodné země?

Základní metody a techniky práce:

- analýza sekundárních zdrojů
- analýza dokumentace

Základní literatura:

BLECHOVÁ, Eva. *Výdělečná činnost cizinců v ČR*. 1. vyd. Praha: 1995.
ISBN 80-85647-61-3

ČEPELKA, Čestmír. *Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu*. 1. vyd. Praha: 1997.
ISBN 80-210-1493-8

FREIOVÁ, Michaela. *Uprchlická otázka a my*. Občanský institut Praha:1993.
ISBN 80-900190-6-4

PETERSOVÁ, Ellis. *Právo azylu*. Mladá fronta:2003. ISBN: 80-204-0657-3

ROZUMEK, Martin. *Azylové právo ES*. 1. vyd. Praha:2004.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne:

Podpis:

Poděkování

Rád bych poděkoval paní Mgr. Janě Pittnerové za laskavé vedení mé práce a podnětné konzultace, jež vždy povzbudily moje nadšení pro další práci.

Děkuji též své manželce a celé mé rodině za jejich trpělivost a podporu.

Název bakalářské práce: Uprchlíci a jejich adaptační obtíže na okrese Česká Lípa

Název bakalářské práce: Fugitives and their adaptation difficulties on district Česká Lípa

Jméno a příjmení autora: Jan Chaloupka

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2008/2009

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jana Pittnerová

Rezumé: Bakalářská práce se zabývá problematikou migrace uprchlíků do České republiky a jejich adaptačními obtížemi. Jejím cílem je zjistit jaké jsou skutečné problémy uprchlíků žijících v České republice. Práci tvoří dvě stěžejní oblasti. Jedná se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů popisuje či objasňuje podmínky, legislativu, životní podmínky, apod., uprchlíků žádajících na území České republiky o azyl. Dále část praktickou, která je zaměřena na názory samotných uprchlíků a jejich životní zkušenosti, které vypovídají o jejich adaptačních potížích na nové prostředí. Zpracované údaje vyúsťují v konkrétní navrhovaná opatření v oblasti stanovení podmínek pro uprchlíky. Za největší přínos práce vzhledem k problematice je možné považovat poznání, že život v cizí zemi, v postavení uprchlíka, není vůbec jednoduchý, a člověk v této životní situaci musí být velice psychicky i fyzicky odolný.

Klíčová slova: azyl, azylové zařízení, cizinec, integrace cizinců, migrace, pobytové středisko, řízení o udělení azylu, uprchlík, žadatel o udělení azylu

Summary: The aim of this final project is to discuss problems related to migration of refugees to the Czech republic and possible adaptation difficulties. The goal is to identify real problems of refugees living in the Czech republic. The project consists of two parts. The first part deals with theoretical discussion comparing presentations of expert sources, describing and explaining legislation, living conditions, etc. of refugees applying for asylum in the Czech republic. The next part of the project is the practical section focusing on opinions and life experiences of the refugees which try to discuss possible adaptation difficulties. The data and information result in concrete suggestions of arrangements to set up life conditions for refugees.

The most important achievement/result of the project the finding that living a life of a refugee in a foreign country can be very complicated and anybody who happens to be in this position must be both mentally and physically strong and personally mature.

Keywords: asylum, asylum facility, foreigner, integration of foreigners, migration, living quarters, asylum proceedings, refugee, asylum applicant

Obsah

1	Úvod	9
2	Teoretická část	10
2.1	Migrace	10
2.2	Migrace jako společenský jev	11
2.3	Přístup České republiky k legální migraci	12
2.4	Přístup České republiky k nelegální migraci	13
2.5	Azylové řízení v České republice	14
2.5.1	Rozhodnutí o azylu	15
2.5.2	Novinky v zákoně o azylu	16
2.6	Pobyt cizince v azylových zařízeních České republiky	17
2.6.1	Sociální práce v azylových zařízeních	20
2.7	Potřeby uprchlíků a jejich adaptační potíže	21
2.7.1	Charakteristika pobytového střediska Stráž pod Ralskem.....	24
2.7.2	Služby pro žadatele o udělení azylu	25
2.7.3	Ubytování	25
2.7.4	Stravování	26
2.7.5	Volnočasové aktivity	26
2.8	Integrace uprchlíků do české společnosti	27
3	Praktická část	29
3.1	Cíl a předpoklady	29
3.2	Použité metody	29

3.2.1 Analýza sekundárních zdrojů a studium dokumentace.....	29
3.2.2 Rozhovor	30
3.2.3 Nestandardizovaný dotazník	30
3.3 Charakteristika zkoumaného vzorku	30
4 Vyhodnocení výsledků průzkumového šetření	31
4.1 Prezentace výsledků šetření zjištěných analýzou sekundárních zdrojů a studium dokumentace	31
4.2 Prezentace výsledků šetření zjištěných rozhovorem	32
4.3 Prezentace výsledků šetření zjištěných dotazníkem	34
5 Závěr	46
5.1 Závěrečná doporučení	50
6 Seznam použité literatury	51
7 Seznam příloh	52
<i>Příloha č. 1: Pobytové středisko Stráž pod Ralskem</i>	
<i>Příloha č.2: Dotazník pro klienty azylového zařízení Stráž pod Ralskem</i>	
<i>Příloha č. 3: Rozhovor s žadatelem o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky</i>	

1 Úvod

Bakalářská práce mapuje, popisuje a analyzuje problematiku uprchlíků žijících v České republice a také současně přibližuje adaptační potíže uprchlíků v naší zemi. Toto téma bylo zvoleno z toho důvodu, že již 10 let pracuji u cizinecké policie a problematika azylu, migrace či uprchlíků je mi velice blízká. Téma se z hlediska migrace a obtíží, které tato problematika přináší, zdá být velice závažné a důležité. Ze současné praxe je patrné, že do České republiky přichází stále méně cizinců, kteří si následně zažádají v České republice o ochranu formou azylu. Problematika migrace a přílivu cizinců do ČR je novým fenoménem, který nebyl doposud zcela začleněn do vědomí a myšlení lidí.

Cílem této bakalářské práce je zejména zjistit jaké jsou důvody, pro které se lidé rozhodli opustit svou rodnou zemi, dále tato práce přibližuje problematiku azylu, migrace a problémy uprchlíků při začleňování do společnosti a jejich adaptační obtíže. Dále se zabývá procesem azylového řízení v naší republice a vysvětluje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany. V neposlední řadě tato práce věnuje pozornost přístupu České republiky k legální, ale i nelegální migraci.

Teoretická část vysvětluje nejdříve některé pojmy související s uprchlíky a migrací. V úvodní části je problematika zařazena do širšího kontextu a postupně je rozpracována v praktické části do podrobnějších informací, které se týkají především uprchlíků pohybujících se na okrese Česká Lípa. Zvláštní kapitola je věnována zejména Pobytovému a Integrovanému středisku Stráž pod Ralskem, které leží v oblasti Českolipska. Tato kapitola je věnována charakteristice sociálních a zdravotních služeb, systému stravování a ubytování.

2. Teoretická část

2.1 Migrace

Migrace je přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje. Problematika migrace a azylu je komplexním fenoménem mezinárodního významu, který má zásadní dopady na nejrůznější oblasti společenského, hospodářského a politického života země. Tyto dopady mohou být jak negativního charakteru, v souvislosti s bezpečnostními riziky a nelegální migrací, tak mohou mít i pozitivní přínos, jako jeden z nástrojů řešení nepříznivého společensko-ekonomického vývoje poznamenaného stárnutím populace.

Gestorem za problematiku mezinárodní migrace a azylu v České republice, a to jak na úrovni legislativně - koncepční (oblast mezinárodní migrace, azylu), tak i realizační (azyl, zčásti mezinárodní migrace) je ministerstvo vnitra. Úsekem ministerstva vnitra, který zodpovídá za výkon úkolů v oblasti azylu, uprchlictví, koncepce imigrační politiky, v otázkách vstupu a pobytu cizinců, integrace cizinců. Základním cílem odboru v oblasti azylové problematiky je poskytnout účinnou ochranu a pomoc cizincům v těžké životní situaci v souladu s podmínkami vymezenými v zákoně o azylu a zároveň zabránit účelovému zneužívání institutu azylu. Prioritou v oblasti imigrace je v souladu se zásadami politiky vlády v oblasti migrace cizinců formulovat účinná opatření, která budou podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat nelegální migraci. Vzhledem k tomu, že azyl a migrace jsou fenoménem nadnárodního významu, odbor azylové a migrační politiky také považuje za významné zapojení se do formulování azylové a migrační politiky v rámci Evropské unie (<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21018199&docType=ART>).

K výše uvedenému je nutné zdůraznit, že azylová procedura trvá nesmírně dlouho, cca 2- 3 roky u každého žadatele o azyl, než je rozhodnuto o udělení či neudělení azylu. Po celou dobu azylového řízení žije dotyčný v naší zemi na náklady státu. To znamená, že má zdarma stravu, ubytování, neplatí pojištění a daně. Má možnost pracovat a veškeré léky, zdravotní ošetření má zdarma.

Každý měsíc dostává cca 300,- Kč kapesné, veškeré hygienické a další potřeby, atd. Většinou se jedná o lidi, kteří v České republice páchají trestnou činnost. Většina žadatelů o azyl a uprchlíků pobývajících na území ČR, zde žije neoprávněně a zásadním způsobem zneužívají naši legislativu.

2.2 Migrace jako společenský jev

Migraci lze definovat jako časově více či méně ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi, neboť lidé se odjakživa přesouvali z místa na místo. Přístup jednotlivých komunit k nově příchozím nebo k těm, kteří o příchod usilovali, měl v daleké historii i dnes mnoho společného, protože společnosti se vždy snažily kontrolovat přítliv cizinců. Nejvýznamnější migrační vlny ve středověké Evropě známe jako „stěhování národů“. Migraci, jako společenský jev, lze zkoumat v několika rovinách i z různých úhlů pohledu. Základním hlediskem je dělení na migraci dobrovolnou a vynucenou, i když mnohdy nelze mezi těmito dvěma náhledy stanovit pevnou dělící hranici, neboť v řadě případů, zvláště u migrace za prací, dobrovolná migrace splývá s kategorií migrace vynucené. Pod pojem migrace dobrovolné můžeme podřadit zejména ty případy, kdy lidé opouštějí svoji vlast za účelem studia, sjednocení rodiny, zaměstnání či z jiných důvodů osobního charakteru. Vynucená migrace je vyjádřením snahy vyhnout se pronásledování, represi, ozbrojeným konfliktům, přírodním či jiným katastrofám nebo jiným situacím, jež představují ohrožení života, svobody a živobytí jednotlivce (<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace.aspx>).

Převažující příčiny migrace lze v současném světě spatřovat zejména v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomik jednotlivých zemí a úrovni ekonomického rozvoje a v životní úrovni jejich obyvatel. Při sledování migrace nelze mít na zřeteli jen jevy migraci vyvolávající, ale i faktory migraci umožňující nebo jí napomáhající. Svět tedy byl, je i v blízké budoucnosti bude konfrontován s pozitivními i negativními faktory vyvěrajícími z mezinárodní migrace, jež bezesporu představuje jednu z globálních výzev lidstva.

Je zřejmé, že na současnou dynamiku mezinárodní migrace je třeba reagovat snahou využít co nejlépe její potenciál a zároveň minimalizovat její negativa. Jedním ze způsobů, jak efektivně omezovat obtížně zastavitelnou migraci nelegální, je kontrolovat a řídit její kroky pomocí programů migrace legální (<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace.aspx>).

2.3 Přístup České republiky k legální migraci

V České republice dochází k zásadní proměně v účelu migrace. Z pasivní „obranu“ před nežádoucí migrací, resp. imigrací se do popředí stále intenzivněji dře ekonomické a nyní i společenské „využití“ migrace a přistěhovalectví. Obecně se začalo prosazovat povědomí, že migrace a zejména imigrace se bude muset napříště stát jedním z efektivních nástrojů řešení dalšího ekonomického rozvoje této země i součástí jejího společenského vývoje.

Mezi zásady, které obecně vyjadřují vůli České republiky aktivně a zodpovědně se zabývat migrační politikou, patří i to, že migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací a její realizace předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti. Jednou z důležitých zásad je ta, že migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná (<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>).

„Od vzniku samostatné České republiky má počet cizinců na našem území zřetelně rostoucí charakter. Vrcholem byl rok 1992 s počtem více jak 19000 přistěhovalců s povoleným pobytem. V následujících letech se pak počet v zásadě stabilizoval na úrovni kolem 10 000 přistěhovalců ročně. Většina pochází z politicky nestabilních zemí (Ukrajina, Vietnam ad.). Nesmíme ovšem zapomenout na již déle existující národnostní menšiny na našem území (Slováci, Poláci, Němci) včetně etnika romského. Ukazuje se, že naše společnost není dostatečně připravena na tuto čím dál složitější situaci. Přitom do budoucna lze očekávat, že v souvislosti s populačním vývojem není vyloučen další příliv přistěhovalců na naše území, který by pomohl (podobně jako tomu je již řadu let v Německu) řešit nedostatek obyvatel v produktivním věku“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 51).

Naše společnost tím, že se po revoluci začíná otvírat světu a jeho dění, musí najednou přivykat novým problémům jako je soužití s ostatními menšinami, které jsou právě důsledkem migračních procesů po roce 1990. Obyvatelé naší země nejsou připraveni k společnému soužití s menšinami, které byť jen užívají našeho území jako tranzitní cesty k vycestování do zemí s vyspělou ekonomickou úrovní. Proto musíme věnovat velkou pozornost multikulturní výchově mladé generace.

„A tím se opět otevírá jeden z vážných problémů pro výchovu. Je to dáno do jisté míry i historicky. Národ po léta poněmčovaný, který uchránil svůj jazyk a identitu na malém území uprostřed Evropy, bude přinejmenším opatrný a bude se chránit před vším cizím. Navíc totalitní režim a vznik „železné opony“ nás uzavřel před děním ve světě. Projevy etnické nesnášenlivosti, jejichž jsme svědky u mladé generace, jsou ovšem i důsledkem současného hodnotového systému postmoderní společnosti. Měnit tuto situaci je možné postupně prostřednictvím výchovy a osvěty“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 51).

2.4 Přístup České republiky k nelegální migraci

„Pod pojmem „Nelegální migrace přes státní hranice ČR“ se rozumí případy, ve kterých osoby nedovoleným způsobem překročí státní hranice ČR z různých důvodů. Jsou zde zahrnuty zjištěné případy neoprávněných vstupů cizinců na území ČR i případy, kdy cizinci území nedovoleným způsobem opouštějí nebo se o neoprávněný přechod státních hranic prokazatelně pokoušejí. Jsou zde zahrnuty případy použití neregulérních cestovních dokladů, případy, kdy se cizinec pokusí vstoupit na území ČR, ačkoli mu nemůže být umožněn vstup na území, protože trvá trest vyhoštění uložený soudem nebo trvá pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění. Tyto případy jsou zjišťovány orgány ČR nebo sousedních států“ (http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/o/1414-04-2004-7__nelegalni_migrace_pres_statni_hranice_ceske_republiky).

Je nutné uvést, že nelegální migrace může vyvolat v cílových zemích ohrožení vnitřní stability společnosti a ohrozit bezpečnostní situaci. Souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou převaděčskou kriminalitou a obchodem s lidmi. Vedle rostoucího podílu struktur organizovaného zločinu vnímá mezinárodní společenství jako vážnou bezpečnostní hrozbu především nárůst aktivit teroristických skupin na poli nelegální migrace.

Vzhledem k získaným zkušenostem je potřeba fenomén nelegální migrace spatřovat ve dvou rovinách. Nelze hovořit pouze o případech nelegálního vstupu osob přes státní hranice na území daného státu z různých důvodů či případech nedovoleného způsobu opuštění státu, ale zejména o případech nelegálního pobytu na území (<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>).

Z jakého důvodu tedy cizinci nelegálně migrují do cizích zemí. Domníváme se, že hlavním důvodem je strach, který zažívají ve svých rodných zemích.

„Fráze „odůvodněný strach z pronásledování“ si zasluhuje pozorný přístup, neboť je branou k postavení uprchlíka. Formulace kloubí objektivní a subjektivní prvky. Strach jako základní druh negativní emoce může představovat relevantní pohnutku k útěku. Vrozeným podnětem strachu je ohrožení života. Variantami strachu jsou pak obava, hrůza, zděšení a panika. Strach jako stav mysli ovlivňuje myšlení, chování a postoje jedince, jež se vně projevují.“ (Čepelka, 1997, s. 104).

2.5 Azylové řízení v České republice

„Rozvoj společné azylové politiky je v kontextu evropské integrace poměrně novým jevem, protože jeho potřeba se projevila teprve s vytvořením jednotného trhu, zrušením vnitřních hranic a zvýšenou migrací žadatelů o azyl, ekonomických migrantů a jiných osob“ (Janů, Rozumek, 2004, s.9).

„Zahájení správního řízení je vázáno na prohlášení cizince, ze kterého je zřejmý úmysl požádat o udělení mezinárodní ochrany. Takové prohlášení lze učinit pouze na území České republiky písemně nebo ústně do protokolu. Prohlášení je možno učinit na hraničním přechodu, v přijímacím středisku, na odboru cizinecké a pohraniční policie za podmínky, že se cizinec dostavil dobrovolně, v zařízení pro zajištění cizinců, ve zdravotnickém zařízení v průběhu hospitalizace nebo ve vězení. Cizinec má povinnost dostavit se do 24 hodin od prohlášení do přijímacího střediska, kde podá žádost o mezinárodní ochranu. Výjimkou jsou pouze situace, kdy se z objektivních důvodů dostavit nemůže (hospitalizace, vězení) v těchto případech navštíví cizince pracovník Ministerstva vnitra České republiky a sepíše s ním žádost o mezinárodní ochranu v místě jeho aktuálního pobytu. V přijímacím středisku provede policie s cizincem identifikační úkony. Dále má cizinec povinnost odevzdat svůj cestovní doklad, strpět sejmutí otisků prstů a pořízení obrazového záznamu.“ (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>).

„V žádosti o azyl, jejíž přesné znění je obsaženo v příloze zákona o azylu, ministerstvo vedle faktografických údajů o cizinci a jeho rodině zjišťuje důvody, které jej vedly k odchodu ze země. Celé řízení je vedeno v mateřském jazyce žadatele nebo s jeho souhlasem v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Náklady na tlumočníka hradí stát. Po provedení všech nezbytných úkonů je žadatel o mezinárodní ochranu přemístěn do pobytového střediska, kde vyčkává rozhodnutí v prvním stupni. V průběhu této doby je s žadatelem proveden pohovor, který má blíže specifikovat důvody, jež byly uvedeny v žádosti o mezinárodní ochranu. Pohovor patří mezi nejdůležitější úkony azylové procedury, neboť dává žadateli o mezinárodní ochranu dostatečný prostor popsat své problémy a situaci v zemi původu. Ministerstvo vydá do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. O prodloužení lhůty účastníka řízení bez zbytečného odkladu písemně vyrozumí“ (GOLDMAN a kol., 2007, s. 82).

2.5.1 Rozhodnutí o azylu

„Rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení žadateli. Cizinecká policie tento den vystaví cizinci výjezdní příkaz. Proti pravomocnému rozhodnutí ministerstva vnitra lze podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v době

podání žaloby. Žalobu lze podat ve lhůtě 15 či 7 dní (ve vyjmenovaných případech) a má odkladný účinek. Pouze v případě zastavení řízení o udělení azylu dle § 25 zákona o azylu a žaloby proti rozhodnutí dle § 16 odst. 1 písm. e) a f) zákona o azylu není zákonem přiznán odkladný účinek. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o mezinárodní ochranu, v době mezi nabytím právní moci správního rozhodnutí a podáním žaloby je v režimu zákona o pobytu cizinců. Z hlediska poskytování zdravotní péče, ubytování, stravování a nezbytných hygienických potřeb se na cizince v uvedené době hledí jako na žadatele o mezinárodní ochranu, pokud má žaloba odkladný účinek. Novelou je též nově upraveno poskytování zdravotní péče žadatelům o mezinárodní ochranu. Poskytování zdravotní péče spadá do systému veřejného zdravotního pojištění.

V případě zamítnutí žaloby má cizinec právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Novela zákona o azylu č. 350/2005 Sb. odstranila požadavek na návrh na odkladný účinek a přiznává každé podané kasační stížnosti odkladný účinek již přímo ze zákona. Cizinec nemůže podat až na zákonem stanovené výjimky opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany v době kratší než dva roky od pravomocného ukončení předchozího řízení. V případě, že cizinec projeví úmysl podat opakovanou žádost v době kratší než dva roky, je i tento úmysl přezkoumán, avšak pouze v případě hodném zvláštního zřetele může ministerstvo tuto lhůtu prominout“ (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>)

2.5.2 Zákon o azylu

„Důležitou skutečností, zavedenou novelou zákona o azylu č. 57/2005 Sb. je dle § 10a nepřípustnost žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Žádost o udělení mezinárodní ochrany je nepřípustná, byla-li podána občanem Evropské unie, který nesplňuje podmínky stanovené právem Evropských společenství, nebo je-li k posuzování žádosti o udělení mezinárodní ochrany příslušný jiný členský stát Evropské unie (GOLDMAN a kol., 2007, s. 82).“

„V případě zjevně nedůvodných žádostí o mezinárodní ochranu se provádí tzv. zrychlené řízení. V takovém případě musí být rozhodnuto nejpozději do 30 dnů ode dne zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany. Zjevně nedůvodné žádosti jsou ty, v nichž žadatel například uvádí pouze ekonomické důvody, bez vážného důvodu uvádí nesprávné údaje o své totožnosti

nebo státním občanství nebo tyto údaje odmítá uvést, žádá o udělení mezinárodní ochrany pouze proto, aby unikl situaci všeobecné nouze, v opakovaně podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvede skutečnosti v zásadě shodné či obdobné jako v žádosti předchozí, anebo uvede skutečnosti jiné, které mu však byly či musely být známy již při podání předchozí žádosti o udělení mezinárodní ochrany, přichází ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu, uvádí skutečnosti zjevně nevěrohodné, mohl nalézt účinnou ochranu v jiné části státu, jehož státní občanství má, (alternativa vnitřního útěku), s cílem ztížit zjištění skutečného stavu věci zničil, poškodil nebo zatajil svůj cestovní doklad či jinou důležitou listinu, anebo s tímto cílem předložil padělaný nebo pozměněný cestovní doklad či jinou důležitou listinu, nebo podal žádost o udělení mezinárodní ochrany s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění nebo vydání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení mezinárodní ochrany dříve.

Řízení o udělení mezinárodní ochrany nemusí být ukončeno pouze rozhodnutím ve věci, ale také zastavením řízení. Ministerstvo řízení zastaví, pokud například žadatel o udělení mezinárodní ochrany vzal žádost o udělení mezinárodní ochrany zpět, dále jestliže se žadatel o udělení mezinárodní ochrany bez vážného důvodu opakovaně nedostavuje k pohovoru nebo neposkytuje informace nezbytné pro spolehlivé zjištění skutečného stavu věci a na základě dosud zjištěných skutečností nelze rozhodnout nebo když žadatel o udělení mezinárodní ochrany v průběhu řízení neoprávněně vstoupil na území jiného státu nebo se o neoprávněný vstup na území jiného státu pokusil. Řízení se zastavuje i v případě tzv. nepřipustných žádostí“(<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>).

2.6 Pobyť cizince v azylových zařízeních České republiky

„ Zákon o azylu hovoří o tzv. azylových zařízeních. Rozumí se tím přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko. Rozlišení azylových zařízení spočívá v účelu, který jednotlivá střediska plní. Zřizovatelem všech těchto zařízení je ministerstvo. Zákon upravuje také možnost, aby pobytová a integrační azylová střediska provozovala namísto ministerstva právnická osoba v rozsahu pověření uděleného ministerstvem a za úplatu. Novou právní úpravou došlo také ke změně pojetí pobytu žadatele v uprchlických táborech, resp. střediscích. Zatímco dříve byla zákonem stanovena povinnost žadatele pobývat

v uprchlickém táboře, současná právní úprava zakotvuje pouze právo žadatele využívat tato zařízení“ (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>).

• Přijímací středisko

„Hlavním úkolem přijímacích zařízení je zajištění pobytu a základních životních potřeb nově přichozím účastníkům řízení o udělení azylu až do doby ukončení základních vstupních procedur. Každý účastník řízení prochází přijímacím střediskem, kde stráví dobu karantény. S každým z nich vede pracovník odboru pro azylovou a migrační politiku vstupní pohovor. Po podání návrhu na zahájení řízení o udělení azylu je účastník řízení o azylu ubytován, jsou mu poskytnuty základní hygienické potřeby, strava 3krát denně (pro děti do 15 let rozšířená o svačiny), kapesné a je podroben důkladné lékařské prohlídce. Vstupní zdravotní prohlídka zahrnuje komplexní vyšetření praktickým lékařem, které se skládá z rodinné, osobní a profesní anamnézy a fyzikálního vyšetření, tj. vyšetření moči, RTG plic a srdce, sérologické vyšetření krve, atd. Sociální pracovníci přijímacího střediska kontaktují všechny účastníky řízení, podávají jim informace o pobytu ve středisku a jsou nápomocni při jejich adaptaci na naše, pro ně specifické a cizí, prostředí a podmínky. Účastník řízení o udělení azylu je po ukončení vstupních procedur souvisejících s podáním návrhu na zahájení řízení o udělení azylu v ČR a absolvování zdravotních prohlídek přemístěn do některého z pobytových středisek, kde čeká na rozhodnutí o svém návrhu na udělení azylu. V přijímacím středisku je žadatel povinen po určitou zákonem stanovenou dobu pobývat (za účelem provedení identifikačních úkonů, lékařského vyšetření apod.)

Porušení povinnosti pobývat v přijímacím středisku je hodnoceno jako přestupek. Přijímací střediska se nacházejí v obci Vyšní Lhoty a na letišti Praha – Ruzyně“ (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>).

• Pobytové středisko

„Následně je žadatel přemístěn do tzv. pobytového střediska. Pobytové středisko slouží k ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o azylu. Žadatel o udělení mezinárodní ochrany má v azylovém zařízení, v němž je hlášen

k pobytu, právo na bezplatné poskytování ubytování, stravy, jiných služeb a kapesné za podmínky, že strpěl úkony nezbytné ke zjištění jeho finančních a majetkových poměrů a tyto poměry jsou takové, že od něho nelze spravedlivě žádat ani částečnou úhradu služeb (ubytování, strava a jiné služby). Žadatel má také možnost pobytové středisko za splnění určitých podmínek opustit, popř. pobývat v soukromí (to pouze pokud ministerstvo na základě informací policie odchod na soukromou adresu povolí). V případě, že je účastník řízení hlášen k pobytu mimo pobytové středisko, lze mu za určitých podmínek poskytnout finanční příspěvek, který se vyplácí nejvýše tři měsíce a který je určen k překonání problémů v prvních měsících pobytu mimo azylové zařízení“ (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>).

Tabulka č. 1 : Pobytová střediska se nacházejí v obcích:

Zastávka u Brna	okres Brno - Venkov	telefon 546 411 087
Bělá pod Bezdězem -Jezová	okres Mladá Boleslav	telefon 326 483 207
Kostelec nad Orlicí	okres Ústí nad Orlicí	telefon: 494 320 320
Havířov	okres Havířov	telefon: 596 805 911
Zbýšov u Rosic	okres Zbýšov	telefon: 546 430 420
Stráž pod Ralskem	okres Česká Lípa	telefon: 974 471 447

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>

• Integrační azylové středisko

Integrační azylové středisko slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byl udělen azyl (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>).

Integrační azylová střediska (IAS) slouží pro dočasné ubytování osob, kterým byl v České republice udělen azyl (azylanti). Azylanti mají na trhu práce a v sociální i zdravotní oblasti stejná práva a povinnosti jako čeští občané.

V integračním azylovém středisku bydlí azylanti na základě smlouvy o ubytování a toto ubytování si hradí. Ubytovaní se poskytuje po dobu maximálně 18 měsíců, po jejím uplynutí je azylant povinen IAS opustit.

Na území ČR jsou tato integrační azylová střediska: Předlice, Jaroměř, Zastávka u Brna, Stráž pod Ralskem (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/zarizeni.html#sluzby>).

Tabulka č. 2 : Integrační pobytová střediska se nacházejí v:

Jaroměř	Palackého 11, 551 02 Jaroměř II	telefon: 491 813 891
Zastávka u Brna	Brno – Venkov, 664 84	telefon: 546 411 087
Předlice	Husitská cesta 217/4, Ústí nad Labem	telefon: 475 600 151
Stráž pod Ralskem	Stráž pod Ralskem, Máchova 4	telefon: 974471447

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>

Vyjmenovaná integrační zařízení jsou součástí naší azylové politiky, která reguluje přijímání či odmítání uprchlíků, případně obětí, které jsou ohrožovány na životě například pro porušování lidských práv, v naší republice je právo azylu uznáno jen malému počtu žadatelů (Matoušek, 2003, s 32).

2.6.1 Sociální práce v azylových zařízeních

„Český stát uchazečům o azyl, kteří jsou umístěni v pobytových střediscích, nabízí kursy českého jazyka. V každém středisku pracují sociální pracovníci, kteří nejen zkoumají důvody žádosti, ale s uprchlíkem pracují. Pro tuto práci je nezbytná jazyková vybavenost . pracovníci potřebují kromě českého jazyka ovládat alespoň jeden světový – např. angličtina, francouzština, ruština a dále je pro jejich práci nezbytná znalost kulturního prostředí, ze kterého žadatelé přicházejí – zvyklosti rodinné, stravovací, náboženské. Práce je náročná i z toho důvodu, že část žadatelů je ve špatném psychickém stavu, prožívají krizi nebo posttraumatickou stresovou poruchu. Sociální pracovník musí disponovat širokou škálou

metod a být dobrým diagnostikem. Pomoc při azylovém řízení, umisťování azylantů do společnosti nabízejí i nestátní organizace, např. Centrum pro integraci cizinců, Centrum pro otázky migrace (Goldman a kol., 2007, s. 83).“

„Sociální služby jsou žadatelům poskytovány odborně vzdělaným personálem. Sociální pracovníci pomáhají klientům v procesu adaptace na nové životní podmínky. Jejich činnost na prvním místě směřuje k úplnému, otevřenému a průběžnému informování klientů, s cílem umožnit jim základní orientaci v prostředí střediska. Ohroženým skupinám žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, jako jsou například matky s dětmi, samostatné ženy, nezletilí bez doprovodu zákonného zástupce a fyzicky či psychicky handicapovaní jedinci, poskytují specializovanou péči sociální pracovníci. Každá z těchto skupin vyžaduje specifický přístup ohledem na konkrétní rizika a jejich intenzitu. V případě potřeby je klientům zprostředkováváno psychologické poradenství, které je zajišťováno smluvním psychologem Správy uprchlických zařízení MV a psychologem nevládní organizace.

Sociální péči zajišťují sociální pracovníci, kteří současně dohlíží na povinnou docházku dětí do základní školy ve městě, zúčastňují se společně s rodiči třídních schůzek, jsou v kontaktu s jednotlivými vyučujícími a pomáhají dětem s plněním domácích úkolů.

Potřebné školní pomůcky dostávají děti prostřednictvím dětského centra“ (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/zarizeni.html#sluzby>).

Mezi další důležité sociální služby patří i krizové služby, které jsou poskytovány v situacích ohrožení dětí nebo dospělých, pracovníci, kteří poskytují krizovou intervenci by měli umět spolupracovat s jinými institucemi, jako například policie, lékaři, soudy. Přitom jejich služba a pomoc by měla být rychlá a dostupná a současně by měla navazovat na další, například terapeutické programy. Součástí krizových služeb jsou azylová zařízení pro děti, azyly pro matky s malými dětmi nebo může jít i o pobyty dětí v profesionálních rodinách (Matoušek, 2003, s. 196).

2.7 Potřeby uprchlíků a jejich adaptační potíže

Uprchlíci jsou lidé, kteří ztratili téměř vše, co považujeme v životě za důležité, rodinu, domov, bohatství, zaměstnání i postavení. Není však možné automaticky říci, že každý

uprchlík je "klientem", který očekává a potřebuje naši sociální pomoc. Přesto můžeme hovořit o charakteristických problémech uprchlíků, jsou to pocity smutku, osamělosti, lítosti a beznaděje. Tyto problémy se projevují skleslostí, psychickou tenzí nebo bojácností. Sociální pracovník nebo psycholog může uprchlíka upozornit na to, že tyto reakce na negativní zážitky jsou normální a že tím trpí většina uprchlíků. Pocity bezmoci, smutku a utrpení v obětech dlouho přetrvávají a objevují se často až po uplynutí určité doby. Erudovaný sociální pracovník může uprchlíkům pomoci vypořádat se s traumatickými prožitky. Existuje mnoho těch, kteří se svou minulostí umí vyrovnat sami, protože umí užívat svůj vnitřní potenciál jako je například životní optimismus a jakási vnitřní síla bojovat s problémy. Velmi jim v tom pomáhá pocit perspektivy, pocit, že mohou svůj život ovlivnit. I tak ovšem i oni potřebují určitý čas, aby se vyrovnali s tím, co prožili.

Na druhé straně je i mnoho těch, kteří trpí různými projevy posttraumatických poruch jako je úzkost, porucha spánku, opakování negativního zážitku, pocity viny.

Takoví lidé se mohou pod tíhou traumatických zážitků cítit psychicky ohroženi a jejich chování může být ovlivněno převládajícím typem obranného chování, které nemusí podléhat volní kontrole (Vodáčková a kol., 2002, s. 41)

Sociální pracovník by se neměl soustředit pouze na samotné trauma. K tomu, aby uprchlíci mohli své prožitky začít zpracovávat, musí být uspokojeny jejich základní materiální potřeby. Kromě setkání se sociálním pracovníkem potřebuje většina uprchlíků někoho, s kým může sdílet své pocity, a kdykoliv se na něho s čímkoliv obrátit s kým si může promluvit. Pokud žije uprchlík v izolaci, může se stát pasivním a pak nebude chtít s ostatními spolupracovat. Je pravděpodobné, že časem se u něj mohou projevit psychické problémy. Žít v emigraci je psychicky nesmírně náročné, nová životní situace je pro téměř všechny emigranty situací stresující. Neexistují žádná jednoduchá pravidla, jak lidem, kteří trpí reakcemi na stres, rychle a účinně pomoci.

Avšak empatický sociální pracovník v první fázi přijetí může zpracovat prožitky uprchlíka tím, že projeví účast, zájem a sdílí strach a utrpení těchto lidí. K tomu, aby uprchlík s pracovníkem otevřeně hovořil o citlivých tématech je třeba, aby mezi nimi existoval vztah důvěry a bezpečí. Uprchlíci nedávají rádi najevo své pocity, takže je někdy obtížné dozvědět se o jejich problémech. Toto jednání může mít řadu příčin. Například nevědí o službách nevládních organizací, nedůvěřují způsobům práce v organizaci, nechtějí být na nic

dotazování, žádat o pomoc je pro ně ponižující, nebo mají problémy vyjadřovat se v cizím jazyce. Proto je důležité věnovat zvýšenou pozornost rodinám, dětem a starým lidem. Zkušenosti z emigrace znásobují napětí a změny uvnitř rodiny, a rodina se může dostat do vnitřní krize, se kterou si neví rady. Je tedy důležité zajímat se o děti a ptát se rodičů nebo učitelů, jak se jim daří. Mnohé děti prožily stejně hrozné zážitky jako dospělí, a mohou u nich probíhat i podobné reakce. To samé platí o mládeži. Mladí lidé často vyhledají pomoc teprve tehdy, když se objeví vážný problém. Poslední skupinou, na niž se zapomíná, jsou staří lidé, kteří o svých potřebách málokdy začnou sami hovořit. Žadatelé o azyl se poté, co obdrží tento status, setkávají s mnoha problémy při začleňování do společnosti, najednou se cítí osamoceni.

„Samota a osamělost bývají taktéž příčinou suicidálních úvah nebo činů. Zvláště když si člověk neumí poradit. Zůstane sám a neví, jak naplnit svůj život, je mu smutno, nebo nenachází zdroje, z nichž by mohl čerpat a začít svůj život budovat novým způsobem. Osamělý jedinec si tak může připadat zbytečným zvláště když je starý a ubývá mu síla, bojí se nemoci a bezmoci a nebo když prochází krizí středního věku pochybuje o smyslu svého života“ (Vodáčková a kol. 2002, s. 491-492).

Problémy se vzděláním bývají způsobeny nedokonalou znalostí českého jazyka, nedostatkem financí na studium, nebo potížemi s uznáním vzdělání v rodné zemi. Stejně problémy potkávají uprchlíky při hledání zaměstnání. Nedostatečná znalost českého jazyka jim brání vykonávat některé kvalifikované práce a často mají i problémy při prokazování své kvalifikace. Většina uprchlíků si nemůže vybrat místo, kde bude bydlet, a v novém bydlišti překonávají těžkosti vyplývající z nemožnosti najít práci, z pocitů osamělosti nebo ze špatného dopravního spojení. Další oblastí, která je pro uprchlíky těžko pochopitelná, je systém sociálního zabezpečení, pojištění, a veškeré byrokratické úkony.

„Dalším narůstajícím problémem v oblasti pracovního přistěhovalectví je ilegální pracovní trh“ (Freiová, 1993, s. 19).

„Především zdůrazníme, že veškeré dostupné údaje i zkušenost dokládají, že uprchlická populace, tj. žadatelé o postavení uprchlíka a uznání uprchlíci a jejich rodiny, nemají vyšší

procento obecné kriminality než usedlá populace domácí. Stále omílaná tvrzení o „kriminalitě uprchlíků“ mají svůj věcný podklad jedině v tom, že část veřejnosti (a tisku) pokládá za uprchlíka prostě každého cizince, který je nějak společensky rušivý. Kriminální cizineckou populaci netvoří uprchlíci, ale lidé, kteří využívají volného, zpravidla vízově neregulovaného pohybu v současné Evropě: tento problém tedy souvisí spíše s volným pohybem osob než s uprchlictvím (Freiová, 1993, s. 20).“

2.7.1 Charakteristika Pobytového střediska Stráž pod Ralskem

Vzhledem k tomu, že pracuji jako inspektor v okrese Česká Lípa, rozhodl jsem ke své práci využít Pobytové středisko ve Stráži pod Ralskem.

Pobytové středisko Stráž pod Ralskem původně sloužilo jako ubytovna uranových dolů. Jeho majitelem je soukromá firma sídlící ve Stráži pod Ralskem, která objekt pronajala Městskému úřadu ve Stráži pod Ralskem za účelem provozování azylového zařízení.

1992 - objekt slouží jako dočasné útočiště pro uprchlíky z Bosny a Hercegoviny, rodin z Černobyli a volyňských Čechů

1999 - objekt slouží jako humanitární středisko pro uprchlíky z Kosova

10. července 2000 - zřízení pobytového střediska Stráž pod Ralskem

(<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/straz.html>).

Azylové zařízení Stráž pod Ralskem je pobytovým střediskem, jež slouží k ubytování cizinců, kteří obdrželi zamítavé rozhodnutí správního orgánu ve věci žádosti o azyl a ve stanoveném termínu podali opravný prostředek ke krajskému soudu. Žadatelé o azyl jsou osvobozeni od všech nákladů nebo poplatků spojených s průběhem azylové procedury. Mají právo na bezplatné poskytnutí lékařské péče, ubytování, stravy, sociálních a jiných služeb spojených s pobytem v zařízení; dostávají pravidelně kapesné, využívají nabízených služeb nevládních organizací. Základní kapacita střediska je 190 míst (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/straz.html>).

Pobytová střediska se interně dělí na prvoinstanční a druhoinstanční. Žadatelé o azyl, kteří ještě neobdrželi rozhodnutí ve věci své žádosti o azyl, jsou umístěni v prvně jmenovaných; ti, kteří v případě zamítavého rozhodnutí Ministerstva vnitra podali proti tomuto rozhodnutí žalobu, jsou postupně přemísťováni do druhoinstančních středisek. Toto rozdělení má význam především z důvodu potřeby častého kontaktu žadatelů s pracovníky správního orgánu - odboru azylové a migrační politiky (dále jen OAMP) během první fáze řízení. OAMP má proto v prvoinstančních azylových zařízeních stálá pracoviště (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/zarizeni.html#sluzby>).

Pobytové středisko ve Stráži pod Ralskem slouží zároveň jako Integrované středisko pro cizince, kterým byl azyl již udělen a nemají své vlastní bydlení.

2.7.2 Služby pro žadatele o udělení azylu

Žadatelům o azyl jsou poskytovány ubytovací, zdravotnické, sociální a další služby. Jejich poskytování je režimově uspořádáno dle zón, v nichž jsou klienti ubytováni.

V pobytovém středisku je nepřetržitě zajištěna vnější i vnitřní ostraha objektu. Úkolem ostrahy je chránit bezpečí žadatelů o azyl, jejich majetek a vybavení střediska.

O plynulý chod střediska, pobyt a potřeby ubytovaných se stará tým zaměstnanců Správy uprchlických zařízení MV ČR. Pracovníci stálé služby jsou v pobytovém středisku přítomni 24hodin denně (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/zarizeni.html#charakter>).

2.7.3 Ubytování

Žadatelé o azyl mají k dispozici standardně vybavené pokoje s lůžkem a místem pro uložení osobních věcí. Středisko respektuje rodinné vazby a příslušnost k národnostní nebo náboženské komunitě. K dispozici je adekvátně vybavená žehlárna s prádelnou, sušárny, kuchyňka s lednicí a vařičem.

2.7.4 Stravování

Klienti se ve středisku stravují ve společné jídelně - třikrát denně dostávají teplé jídlo, děti do 15 let dostávají navíc u snídaně a oběda svačiny. Klienti si mohou vybrat ze tří druhů jídel, vegetariánského, s vyloučením vepřového masa a bez omezení druhů masa. Těhotné ženy,

kojící matky a klienti s předepsanými dietami dostávají speciálně připravené jídlo. Na základě ministrem vnitra schválených standardů ubytovacích služeb, konkrétně s ohledem na dílčí standard č. 11 - Samostatné vaření, začalo již v roce 2006 fungovat v několika zařízeních samostatné vaření, které umožňuje klientům samostatně si připravovat stravu. Klientům je v zařízení vyplácen finanční příspěvek na samostatné vaření, v případě diety také dietní příspěvek, za který si mohou nakoupit potraviny a z nich následně v kuchyňkách, které jsou součástí ubytovacích prostor, připravovat stravu. Klientům je v kuchyňkách k dispozici mikrovlnná trouba, vařič, trouba, nádobí na vaření a pečení, varná konvice, šlehač, toustovač.

Každému z klientů je také zapůjčeno nádobí a příbory. Samostatné vaření funguje v pobytovém a integračním středisku Havířov, v pobytovém středisku Zbýšov, v pobytovém a integračním středisku Stráž pod Ralskem a nově od února 2007 začalo fungovat také v pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/zarizeni.html#sluzby>).

2.7.5 Volnočasové aktivity

Významnou úlohu v procesu adaptace hraje vyplnění volného času. Volný čas mohou účastníci řízení využívat podle svého uvážení. Je dovoleno kdykoli opustit středisko a volný čas trávit mimo azylové zařízení nebo využívat nabídku volnočasových aktivit ve středisku. O smysluplné využití volna klientů se starají zaměstnanci střediska a nevládní organizace. V kulturní místnosti mohou klienti sledovat televizní programy a hrát společenské hry. Součástí pobytového střediska je také dětské centrum. Aktivní využívání volného času patří k důležité součásti života v azylovém zařízení a svým způsobem se podílí na zajištění bezkonfliktního soužití žadatelů o azyl jak ve středisku, tak i ve vztahu k místním obyvatelům (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/zarizeni.html#sluzby>).

2.8 Integrace uprchlíků do České společnosti

Cizinci, kteří se rozhodnou žít v České republice na trvalo, procházejí procesem integrace. Proces integrace cizinců by měl vést k jejich začlenění jako svébytných individuí do české společnosti, jako osobností nesoucích v sobě jedinečnost kultury, která je doposud utvářela a zároveň jako osob schopných přijmout pravidla nového socio - kulturního prostředí. Jedná se o dvoustranný proces, který vyžaduje ochotu cizinců přijmout nová pravidla hry, a zároveň musí být na straně země, ve které chtějí žít, vytvořeny podmínky, které jim proces integrace umožní.

Aby byl proces integrace úspěšný, je nezbytná vstřícná spolupráce většinové společnosti. Předsudky a uzavřenost vůči cizincům pramení především z neznalosti kultur, zvyků a náboženství nově příchozích, proto se Centrum pro otázky migrace snaží systematicky a objektivně informovat českou veřejnost o cizincích pobývajících v České republice a to především prostřednictvím médií, besed, setkání na školách, prostřednictvím kulturních akcí jako jsou festivaly, koncerty a další společenská setkání.

Na jednom z předních míst je prezentace tématu v médiích. Oslovit co největší část sociálního spektra je velmi důležité, neboť uprchlíci se ve svém každodenním životě stýkají s lidmi všech sociálních skupin. Lidé, s kterými se setkávají, jim život v naší zemi činí příjemným či méně příjemným, jejich proces integrace tak usnadňují či zneprůjemňují. Je tedy nutné, aby se o osudech příchozích široká veřejnost dozvěděla co nejvíce a dokázala tak k nim snáze najít cestu.

I přestože mají média v moderní společnosti významnou komunikační roli a dokáží v jeden moment oslovit velké množství lidí, nedokáží nahradit osobní zkušenost, která hraje v životě každého člověka zcela zásadní roli.

„ Akulturační funkce sdělovacích prostředků je jako samostatná specifická funkce vyvolána potřebami současné globální situace, kdy imigranti přicházejí do ekonomicky vyspělých zemí z odlišného etnického prostředí jsou nuceni adaptovat se na kulturu hostitelské země. Poznávání, chápání, osvojování a respektování kulturních rysů a národních zvyklostí určitého

prostředí, ve kterém se tito jedinci či etnické skupiny ocitají, se stává vzhledem k jejich stále se zvyšujícímu počtu i velmi aktuálním problémem výchovným. Masmédia mohou ve spolupráci s výchovou multikulturní a s využitím zvláštních vzdělávacích programů adaptační proces usnadnit a výrazně urychlit, významnou měrou však mohou ovlivnit i postoje majoritní společnosti vůči příslušníkům jiných národů a ras a vyznavačům jiných náboženství, a posílit tak snahy o internacionalizaci výchovy a vzdělávání “ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 68).

V každé základní škole, ve většině tříd jsou dnes přítomné ukrajinské, vietnamské, africké děti či děti cizinců z jiných zemí. České děti vyrůstají v přímém každodenním kontaktu s dětmi cizinců, vyrůstá zde tedy nová generace, která bude mít zcela novou osobní zkušenost se soužitím s cizinci, kteří už vlastně ani příliš cizinci nejsou! Otevírá se zde tedy prostor pro toleranci vzešlou z osobní zkušenosti. Doufejme, že tato nová výzva, která se před mladou generací otevírá bude mít pozitivní výsledek.

„Však už nyní je možné říci, že postoje většinové české společnosti vůči nově příchozím jsou vstřícnější, lidé si totiž uvědomují, že to nejsou jen Oni, kdo přicházejí žít sem, ale že jsme to dnes i My, kdo odchází žít do zahraničí, kde se rázem stáváme cizinci“ (<http://www.migrace.com/cs/dalsi-aktivity/pusobeni-na-verejnost.html>).

Důležitou součástí strategie začleňování přistěhovalců a menšin je zavedení pobytových práv prostřednictvím přijímání příslušných zákonů. Bez pocitu jistoty se člověk nebude cítit součástí společnosti a bude málo motivován k tomu, aby se součástí společnosti stal.

„Přiměřená integrace uprchlíků je výsledkem realistického hodnocení situace ze strany uprchlíků a nabídky hostitelské země. Uprchlíci si vybudují nové kontakty a ponechají si svou minulost i tradice své kultury (Matoušek, 2003, s. 86).

3 Praktická část

3.1 Cíl a předpoklady

Cílem této bakalářské práce je zjistit jaké důvody vedou cizince k opuštění své rodné vlasti a dále jaké při tom prožívají subjektivní pocity.

Předpokládáme, že nejvíce uprchlíků přichází z důvodu úzkosti, strachu a obavy z budoucnosti svých dětí ve své rodné zemi.

Domníváme se, že největšími problémy při začleňování do naší společnosti je jejich odlišná kultura, náboženské vyznání a jazyková bariéra.

3.2 Použité metody

Formulované domněnky a předpoklady jsme ověřovali metodou nepřímého pozorování, a proto jsme původně zvolili jako hlavní metodu průzkumu analýzu sekundárních zdrojů a studium dokumentace. Avšak v průběhu našeho šetření jsme zjistili, že je nutné pracovat i s dalšími metodami tak, aby zjištěné výsledky ještě lépe vypovídaly o reálné životní situaci uprchlíků na našem území. Proto jsme zvolili i další metody sběru dat jako je nestandardizovaný dotazník a rozhovor s klienty Pobytového střediska Stráž pod Ralskem v okrese Česká Lípa

3.2.1 Analýza sekundárních zdrojů a studium dokumentace

Důležitou metodou pro nás bylo studium dokumentace těchto uprchlíků. Bylo nesmírně složité zorientovat se v dokladové evidenci a zjistit informace, které by nám napověděly o jejich současné situaci, způsobu života a hlavně schopnosti se úspěšně či neúspěšně zapojit do životní reality v České republice. Museli jsme tedy přistoupit k podrobnému a pečlivému studiu těchto důvěrných materiálů. Tato metoda práce pro nás byla časově jedna z nejnáročnějších.

Pomoc a spolupráci nám poskytla ředitelka Pobytového střediska ve Stráži pod Ralskem, která je skutečně odborníkem ve své profesi. Získali jsme tak cenné rady jak se rychle v problematice orientovat a jak účelně roztřídit získané údaje.

3.2.2 Rozhovor

Metoda rozhovoru byla pro nás prvotní a velmi důležitá a to nejen pro vysvětlení cíle dotazníku. Rozhovor s respondenty probíhal individuálně dle potřeby a situace. Zvolili jsme nedirektivní, polořízený rozhovor s pečlivě kladeným pořadím otázek, které směřovaly k získání co nejhodnověrnějších odpovědí. Rozhovor byl registrován písemnou formou. Velký důraz byl kladen na naslouchání a empatii.

3.2.3 Nestandardizovaný dotazník

Nestandardizovaný dotazník byl pro nás jednou z metod šetření a sběru dat. Otázky pro respondenty jsme volili s ohledem na nejsnazší možné porozumění sledované problematice a tím kvalitnějšího zpracování odpovědí respondentů.

Původně jsme nezvažovali využít tuto metodu, avšak během průzkumového šetření jsme doznali, že informace získané touto metodou dokreslí blíže poznatky, které získáme z rozhovorů s klienty Pobytového střediska ve Stráži pod Ralskem, okres Česká Lípa. Cílem dotazníku bylo zjistit jak jsou naplněny potřeby uprchlíků, které souvisí s adaptací na nové prostředí.

3.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Naše šetření problematiky migrace jsme zaměřili na okres Česká Lípa, konkrétně na Pobytové středisko Stráž pod Ralskem.

Následně byl vybrán vzorek, který jsme vytvořili z uprchlíků a žadatelů o udělení mezinárodní ochrany žijících v Pobytovém středisku Stráž pod Ralskem, v době šetření (podzim 07) zde pobývalo zhruba 131 lidí. My jsme však pracovali pouze s 30 klienty.

Nejdříve byla provedena pilotní sonda, kdy bylo osloveno formou nestandardizovaného dotazníku několik náhodně vybraných uprchlíků z tohoto střediska za účelem jeho vyplnění. Do vzorku bylo náhodně zařazeno 30 uprchlíků, z toho 14 mužů a 16 žen. Bylo jim vysvětleno, že se jedná o anonymní dotazník a informace jimi sdělené nebudou žádným způsobem zneužity. Po tomto vysvětlení všichni oslovení ochotně dotazník vyplnili. Vzhledem k tomu, že jsme s uprchlíky již v dlouhodobém pracovním kontaktu, mohlo dojít k vzájemné důvěře a spolupráci.

4 Vyhodnocení výsledků průzkumového šetření

4.1 Prezentace výsledků šetření zjištěných analýzou sekundárních zdrojů a studiem dokumentace

Na základě této metody práce jsme zjistili, že v Pobytovém středisku ve Stráži pod Ralskem v době našeho sběru dat (podzim 07), pobývalo celkem 131 klientů z 16-ti zemí světa.

Tabulka č. 3

Národnosti v Pobytovém středisku Stráž pod Ralskem (listopad 2007)

st.přísl.	AGO	ARM	BLR	IRQ	KAM	CUB	MNG	NGA	RUS	LKA	SDN	SYR	TUR	UKR	VNM
počet	5	8	9	13	1	3	3	6	21	5	2	1	7	13	3

vysvětlivky zkratk:

AGO – Angola , ARM – Arménie, BLR – Bělorusko, IRQ – Irák, KAM – Kamerun, CUB – Kuba,
MNG – Mongolsko, NGA – Nigérie, RUS – Rusko, LKA – Srí Lanka, SDN – Sudán, SYR – Sýrie,
TUR – Turecko, UKR – Ukrajina, VNM – Vietnam

Dále jsme zjistili, že v pobytovém středisku žijí i rodiny s dětmi. Ve sledovaném období zde žilo zhruba 30 dětí v různém věkovém období. O předškoláky zde pečuje dětské centrum,

kde pracují především pedagogičtí pracovníci. Dětské centrum plní v tomto prostředí stejné výchovné a pedagogické cíle jako naše mateřské školy. Starší děti navštěvují základní školy spolu s ostatními českými dětmi. Děti se tak velmi rychle sblíží s českou dětskou komunitou, rychle se učí jazyk, navazují přátelství a učí se novému životnímu stylu.

V pobytovém středisku pracují mimo pedagogických pracovníků také sociální pracovníci, kteří na vysoké úrovni pomáhají všem svým klientům. Jejich práci je potřeba významně ocenit, neboť tito lidé zde pracují s obrovským nasazením a přitom nesmí podlehnout stresovým situacím, které se svými klienty mnohdy bezesporu prožívají.

4. 2 Prezentace výsledků šetření zjištěných rozhovorem

Tato oblast získávání informací o dané problematice byla pro nás jedna z nejtěžších, protože jsme si mnohdy poslechli až neuvěřitelné, hluboké a lidské příběhy Rusů, Ukrajinců, Arměnců, Afghánců, Albánců, Bosňáků, Afričanů, Pákistanců, Mongolů, Kubánců a dalších.

V době našeho šetření (podzim 2007) pobývalo v Pobytovém středisku Stráž pod Ralskem celkem 131 cizinců z různých částí světa

V celku jsme neměli problémy s uprchlíky se dorozumět. Většina z nich pobývá na území ČR již delší dobu a má alespoň částečné znalosti češtiny. Dá se říci, že i většina z nich ovládá angličtinu, takže i s našimi skromnými znalostmi anglického jazyka jsme se domluvili. Zajímavé je, že například lidé pocházející z Afrických států mluví výbornou, srozumitelnou angličtinou, neboť v některých zemích Afriky je anglický jazyk úředním jazykem (např. Jihoafrická republika). Uvědomujeme si však také, že Afrika byla dříve částečně kolonizována Velkou Británií, anglický jazyk byl dlouho užíván v mluvené i psané podobě. Jsme rádi, že jsme nemuseli využít služeb soudních tlumočnicků. Tato služba není příliš v praxi využívána, protože je velmi nákladná.

Uprchlíci s námi hovořili o svých rodných zemích, v kterých probíhají občanské války, které je donutily vystěhovat se ze svých domovů prakticky okamžitě. Přitom nebyl ušetřen nikdo, neboť armádní oddíly plenily vše, co se jim postavilo na odpor. Další utekli před tvrdým politickým režimem v jejich zemi, jiní hovořili o náboženských čistkách v jejich vlasti. Ostatní opustili svoji vlast pro vidinu lepší budoucnosti, protože v jejich zemi je velmi nízká životní úroveň (viz příloha č.3, rozhovor).

Mnozí popisovali jak je těžké získat potřebné doklady k legálnímu odchodu ze své mateřské země. Ilegální přechody dotazovaní označili jako nebezpečné, strastiplné a spojené s vysokými finančními poplatky pro převaděče (přesto jich je dle našeho názoru využíváno, otevřeně však o problematice nikdo z dotazovaných nehovoří). Nelegální migraci v ČR jsme znázornili v kapitole 4.1. tabulkou č. 10 na straně 39.

Z rozhovorů dále vyplynuly další poznatky jako například, že pro Ukrajince a Rusy je hnací silou migrace především tíživá ekonomická situace a nedostatek pracovních příležitostí. Pro mnohé z nich je ekonomická aktivita mimo domov bojem o přežití. Vidinu lepší budoucnosti vidí právě v jiné ekonomicko vyspělejší zemi, než v zemi vlastní.

Dá se říci, že Česká společnost s Rusy nebo Ukrajinci na trhu práce tak trochu počítá. Ukrajinci jsou v Česku na jeho trhu práce již trvalou konstantou. Obecně vysoká vzdělanostní úroveň Ukrajinců nekorresponduje s typem v Česku vykonávaných prací. Jejich zaměstnanost převažuje již tradičně v nekvalifikovaných oborech a to převážně ve stavebnictví (Šišková, 2001, s. 95).

Z rozhovoru vyplynuly další skutečnosti, které potvrdily naše domněnky o tom, že Česká republika není pro uprchlíky cílovou zemí, většina z nich směřuje především do Německa a dalších západních zemí.

Pokud jsme třídili poznámky z rozhovorů s klienty Pobytového střediska o kulturních tradicích a kultuře vůbec, zjistili jsme, že tato oblast je úzce spjata s jejich vírou, s jejich náboženským vyznáním. Setkali jsme se tak s různými náboženskými směry jako je buddhismus, islám, křesťanství, hinduismus.

Tím lze vysvětlit mnohé problémy v soužití tolika lidí z různých končin světa, žijících v jednom pobytovém středisku. Problémem je neznalost společného jazyka, odlišnosti v kulturních tradicích a zvycích, náboženském vyznání a samotné prožité životní zkušenosti. Dále je nutné zmínit i rozličný životní styl lidí, to co je pro někoho běžnou normou chování, jiní netolerují. Proto vznikají mnohé konflikty jak uvnitř komunity ve středisku, tak i „venku“, to znamená při kontaktu uprchlíků s Českou veřejností.

„I kosovská každodennost je v některých bodech výrazně odlišná od životního stylu běžného Čecha. Nejsilněji se to projevuje ve večerní době (cca 19-23hod.), kdy místem sociální interakce v případě kosovských Albánců není jako u Čechů byt, nýbrž ulice. Dospělí a dospívající v této době korzují ve skupinách, i malé děti jsou často venku a hrají si, dokud

nejdou domů i rodiče. Českými obyvateli to může být vnímáno nejen jako narušování doby obvyklého večerního klidu, nýbrž i jako důvod k obavě z kriminality“ (Šišková, 2001, s. 59).

Tak můžeme najít řadu odlišností v životním stylu, zvycích, tradicích a chování těchto lidí, které vedou mnohdy k nepochopení některých z minorit (menšin), které žijí na našem území, českou majoritní (většinovou) společností.

A právě toto nepochopení nijak nepřispívá k porozumění, nýbrž je příčinou komplikovaného a problémového soužití.

4.3 Prezentace výsledků šetření zjištěných dotazníkem

Dotazník byl zaměřen na názory klientů Pobytového střediska Stráž pod Ralskem. Dotazník sledoval míru spokojenosti klientů se službami a úroveň nového prostředí, které je spojeno s dobrou adaptací na nové prostředí. Dále byly otázky zaměřeny na možné adaptační obtíže uprchlíků v naší zemi a na důvody, které je vedly k opuštění vlasti.

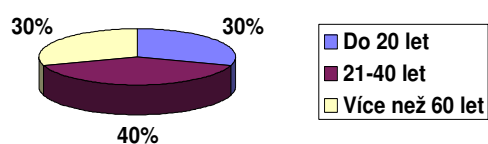
Odpovídalo celkem 30 dotazovaných od 20 let do 60 let, z toho 16 žen a 14 mužů.

Věkové struktura dotazovaných respondentů

Tabulka č. 4 Věková struktura respondentů

Věk	Do 20 let	21-40 let	41 - 60 let
počet	30%	40%	30%

Graf č. 1 Věková struktura respondentů

Na dotazník odpovídalo 30 % klientů Pobytového střediska Stráž pod Ralskem ve věku do 20 let, další část a to celkem 40 % tvořila skupina klientů ve věku od 21 až 40 let a 30 % klientů patří k věkové skupině dotazovaných od 41 let do 60 ti let.

Z výsledků vyplynulo, že věk není rozhodujícím faktorem pro problematiku uprchlíků.

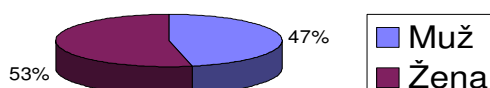
Očekávali jsme, že budeme pracovat spíše se skupinou respondentů ve věkové kategorii od 21 až 40 let.

Pohlaví dotazovaných respondentů

Tabulka č. 5 Pohlaví dotazovaných respondentů

pohlaví	muž	Žena
počet	47 %	53%

Graf č. 2 Zobrazení respondentů dle pohlaví

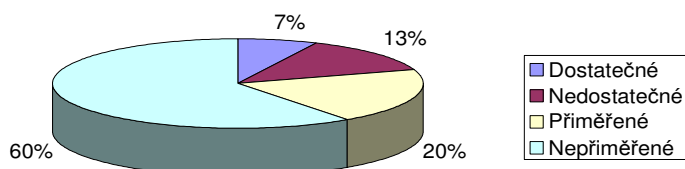
Na dotazník odpovídá 53% žen a 47% mužů. Poměr žen a mužů ve vybraném vzorku respondentů je vcelku vyrovnaný. Domníváme se, že ani pohlaví nehraje nijak významnou roli v problematice uprchlictví. Pokud se lidé ve své vlasti cítí ohroženi a cítí potřebu zvláštní ochrany, opouští svou mateřskou zemi bez ohledu na věk i pohlaví.

Ekonomické podmínky uprchlíků v Pobytovém středisku Stráž pod Ralskem

Tabulka č. 6 ekonomické podmínky uprchlíků

dostatečné	nepřiměřené	přiměřené	nedostatečné
7%	13%	20%	60%

Graf č. 3 Ekonomické podmínky

Ekonomické podmínky považuje 7% dotazovaných jako dostatečné, 13% jako nepřiměřené, další část a to 20% jako přiměřené a 60 % považuje ekonomické podmínky v Pobytovém středisku jako nedostatečné.

Domníváme se, že ekonomické podmínky pro klienty v Pobytovém středisku ve Stráži pod Ralskem jsou dostatečné a proto nás vcelku překvapily odpovědi většiny respondentů. Domnívali jsme se, že služby a sociální pomoc, kterou náš stát poskytuje jedincům mimo svou vlast, vyžadující zvláštní ochranu, je přinejmenším dostatečná. Náklady našeho státu jsme zmínili v kapitole 2.1 Migrace.

Zamýšlíme se současně nad ekonomickou situací našich občanů, kteří se dostali do hmotné nouze a musí „vyjít“ s vypočítanou sociální dávkou, kterou jim stát přidělí. Možná, kdyby klienti pobytového střediska blíže porozuměli sociálnímu zabezpečení v naší zemi,

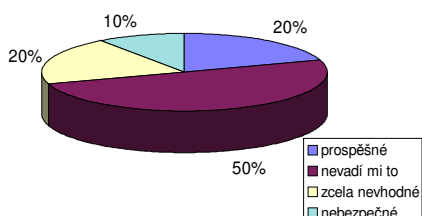
hodnotili by ekonomické podmínky, které jsou jim u nás poskytovány daleko lépe, než ze 60% jako nedostatečné.

Názory na soužití dětí uprchlíků s dětmi jiných národností

Tabulka č. 7 Soužití dětí uprchlíků

prospěšné	nevadí mi to	zcela nevhodné	nebezpečné
20%	50%	20%	10%

Graf č. 4 Soužití dětí uprchlíků

Ze 30 dotazovaných hodnotí soužití uprchlíků ve škole či školce s dětmi jiných národností takto: polovina, tedy 50 % dotazovaných hodnotí odpověď „nevadí“, dalších 20 % hodnotí soužití jako prospěšné, 20 % jako zcela nevhodné a další část a to celkem 10 % hodnotí soužití svých dětí s ostatními dětmi jiných národností jako nebezpečné.

Z výsledků vyplynulo, že až 70% respondentů nevidí problém ve vzájemném soužití dětí různých národností. Dokonce 20 % z nich hodnotí soužití jako prospěšné. Mysleli jsme si, že pro většinu dotazovaných bude tato problematika z hlediska náboženského vyznání, kultury, jazykové bariéry, apod., větším problémem.

Toto zjištění, které vyplynulo z našeho průzkumového šetření má pro nás zásadní význam.

Svědčí o dobré způsobilosti většiny dotazovaných ze souboru respektovat a tolerovat jiné kultury než svou vlastní. Problematika multikulturní výchovy je dnes často zmiňovaným

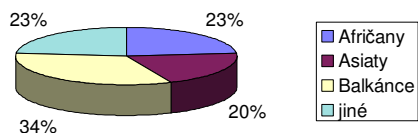
termínem, cílem je oslabovat rasové předsudky, eliminovat rasovou nesnášenlivost a posilovat všechny postoje, které vedou k vzájemné toleranci všech národů, kultur a ras.

Ochota přijímat jiné národnosti

Tabulka č. 8 Ochota přijímat jiné národnosti

Afričany	Asiaty	Balkánce	jiné
23%	20%	34%	23%

Graf č. 5 Ochota přijímat jiné národnosti

Ze 30 dotazovaných je ochotno akceptovat z 23 % Afričany, z 20 % Asiaty, z 34% Balkánce a v další části uprchlíci preferují z 23 % uprchlíky jiných národností.

Z našeho šetření vyplynulo, že výsledky týkající se přijetí a uznání jednotlivých národností jsou v podstatě vyrovnané, přitom ani věk není rozhodujícím faktorem pro přijetí či odmítnutí některých národností.

V Pobytovém středisku Stráž pod Ralskem jsou zastoupeny téměř všechny typy národností ve vyváženém počtu. Odpovědi, tak, jak jsme je zpracovali z dotazníků, jsme vcelku očekávali

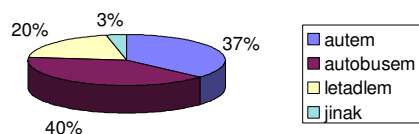
Je samozřejmé, že uprchlík určité národnosti upřednostňuje člověka stejné národnosti či podobného vyznání, názorů, kultury, apod.

Způsob dopravy na území České republiky

Tabulka č. 9 Zobrazení způsobu dopravy do ČR

autem	autobusem	letadlem	jinak
37%	40%	20%	3%

Graf č. 6 Zobrazení způsobu dopravy do ČR

Na území ČR přijelo autem 37 % klientů Pobytového střediska Stráž pod Ralskem, dalších 40 % přicestovalo autobusem, další část a to 20% přiletěla letadlem a 3% dotázaných využilo jiný způsob dopravy.

Z výsledků vyplynulo, že všeobecné informace o tom, že uprchlíci cestují do ČR převážně nelegálně je mylná. Samozřejmě lze pochybovat o hodnověrnosti odpovědí respondentů.

Obecně se veřejnost domnívá, že převážná většina uprchlíků cestuje na území ČR nelegálně, tzn. „přes zelenou hranici“, to znamená mimo hraniční přechod. V současné době již toto neplatí. Převážná většina uprchlíků se aktuálně snaží dostat na území ČR legální cestou , což znázorňuje i níže uvedená tabulka o počtu podaných žádostí o mezinárodní ochranu v ČR.

Tabulka č. 10

Tabulka č. 10	Rok										
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nelegální migrace (celkem zjištěno osob)						44 295	55 075	42 143	34 314	34 556	27 391
A) přes státní hranice ČR	20 480	19 172	23 705	29 339	44 672	32 325	32 720	23 834	14 741	13 206	10 695

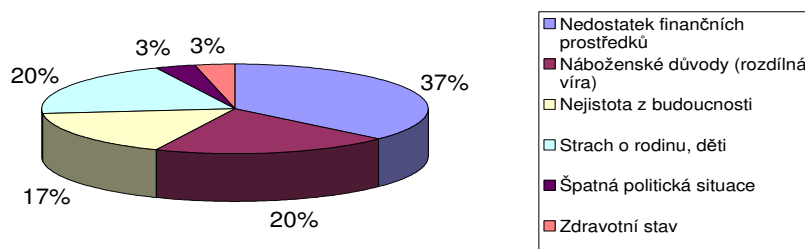
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/statistiky/cpp2005/migrace04_police.html#hranice

Důvody, které vedly uprchlíky k opuštění rodné země

Tabulka č. 11 Důvody, které vedly uprchlíky k opuštění rodné země

nedostatek finančních prostředků	náboženské důvody	nejistota z budoucnosti	strach o rodinu	politická situace	zdravotní stav	jiné
37 %	20%	17%	20%	3%	3%	0%

Graf č. 7 Důvody, které vedly uprchlíky k opuštění rodné země

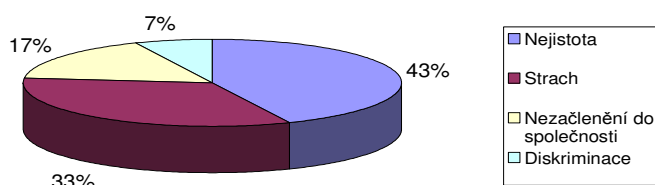
Pokud analyzujeme odpovědi na otázku, jaké důvody vedly naše respondenty k rozhodnutí opustit rodnou zemi, zjišťujeme z příslušné tabulky a grafu, že téměř 40% dotazovaných odchází ze své vlasti z ekonomických důvodů. Dalších 20% respondentů uvádí náboženské důvody a stejný počet dotazovaných má strach o svou rodinu, 17% dotazovaných uvádí obavu a nejistotu z budoucnosti. Zajímavé je pro nás též zjištění, že dotazovaní, ač měli možnost uvést jiné důvody opuštění vlasti, ani v jednom případě nevyplnili další možnosti (důvody), proč se stali uprchlíky. Domníváme se, že se obávají být otevření, přece jen se ocitli v cizí zemi, jejíž politický i ekonomický systém teprve poznávají a nevědí do jaké míry budou jejich důvody akceptovány vzhledem k žádosti o azyl.

Pocity, které doprovázejí adaptaci (přizpůsobení) na nové prostředí v České republice

Tabulka č. 12 Pocity, které doprovázejí adaptace (přizpůsobení) na nové prostředí v České republice

nejistota	strach	nezačlenění do společnosti	diskriminace	jiné
43%	33%	17%	7%	0%

Graf č. 8 Pocity, které doprovázejí adaptaci (přizpůsobení) na nové prostředí v České republice

Z odpovědí respondentů je evidentní, že jejich adaptace na nové prostředí je plná pocitů nejistoty (43%), strachu (33%). Dále prožívají pocity obav ze špatného začlenění do nové společnosti a samozřejmě z diskriminace. Všechny negativní pocity mají své opodstatnění, neboť sžít se s novou majoritní společností není jednoduché, hraje zde důležitou úlohu socializace, hodnotový systém, rozdílná kultura, životní prostředí a další faktory.

„Historie a životní podmínky národnostních minorit nebo etnických skupin migrantů a cizinců, a tedy i jejich tradice, hodnoty a zkušenosti mohou být odlišné od hodnot české majority. Když žijí dvě skupiny s rozdílnými vzorci chování vedle sebe, jiný hodnotový systém se stává příčinou komplikovaného soužití. Málokdo však uvažuje o rozdílných hodnotách, jež stojí v pozadí rozdílných projevů, a stále se jen upozorňuje, že menšina se má přizpůsobit většině. Může se však menšina vzdát svých hodnot? Je to tak snadné? Přijmout nové hodnoty vlastně znamená vzdát se původních. Co místo nich přijme? Bude pak jedinec někam patřit? Neztratí svou původní identitu? (Šišková, 2001, s.14)“.

Graf č. 7 a 8 ověřuje zda náš stanovený cíl a první předpoklad v úvodní části bakalářské práce je naplněn, tj. ověřen průzkumem.

Jedním z cílů naší bakalářské práce bylo zjistit, jaké důvody vedou uprchlíky k opuštění své rodné země, předpokládali jsme, že je to nejistota z budoucnosti. Odpovědi respondentů potvrzují téměř ze 40 % obavu z nedostatků finančních prostředků, které

úzce souvisí s nejistotou z budoucnosti, což je jeden z největších důvodů k opuštění vlasti. Jedná se samozřejmě o problematiku nezaměstnanosti, tím rostoucí chudobu a snižující se životní úroveň lidí. Tato problematika s sebou přináší i negativní pocity, které uprchlíci prožívají, jedná se o strach o rodinu, děti.

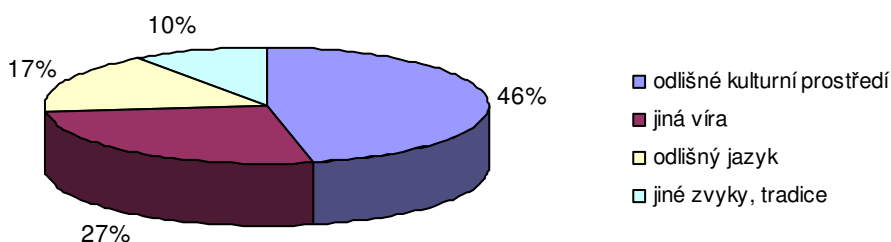
Náš první předpoklad, že nejvíce uprchlíků přichází z důvodů úzkosti, strachu o děti, nejistoty z budoucnosti, který zažívají ve své rodné zemi se nám podařilo ověřit.

Hlavní problémy vnímané uprchlíky v procesu adaptace na nové prostředí v naší zemi

Tabulka č. 13 Problémy vnímané uprchlíky v procesu adaptace na nové prostředí v naší zemi

odlišné kulturní prostředí	jiná víra	odlišný jazyk	jiné zvyky, tradice
46 %	27%	17 %	10 %

Graf č.9 Problémy vnímané uprchlíky v procesu adaptace na nové prostředí v naší zemi

Až 46 % respondentů spatřuje velké problémy v přizpůsobení se novému prostředí v odlišné kultuře, až 27 % vidí problémy v adaptaci v jiné víře, další v bariéře jazyka a ostatní v tradicích, různých zvycích.

Graf č. 9 a Tabulka č. 13 nám ověřuje správnost našeho druhého předpokladu.

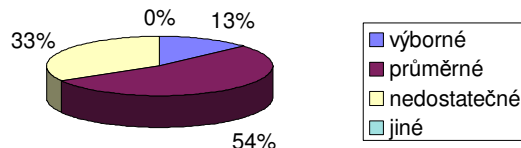
Na základě odpovědí respondentů se nám podařilo potvrdit druhý předpoklad naší bakalářské práce, v kterém jsme se domnívali, že největšími problémy při začleňování do společnosti jsou jejich kultura, náboženské vyznání a jazyková bariéra

Hodnocení přístupu pracovníku Pobytového střediska ke svým klientům

Tabulka č. 14 Hodnocení přístupu pracovníku Pobytového střediska

výborné	průměrné	nedostatečné	jiné
13%	54%	33%	0%

Graf č. 10 Hodnocení přístupu pracovníku Pobytového střediska

Z našeho průzkumového šetření vyplývá že 13% dotazovaných považuje vystupování a jednání pracovníků Pobytového střediska jako výborné, dalších 54% jej považuje jako průměrné, dalších 33% jako nedostatečné.

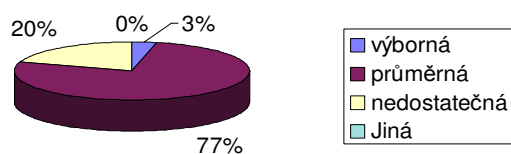
Většina uprchlíků je v Pobytovém střediska spíše nespokojena s vystupováním a jednáním pracovníků či toto jednání považuje za průměrné. Domníváme se, že vystupování a jednání pracovníků Pobytového střediska je na velice dobré úrovni a názory oslovených uprchlíků považujeme za neobjektivní. Uvědomujeme si ale také, že dotazovaní jsou pod tlakem, žijí v cizí zemi, musí se mnohdy vypořádat s mnohými negativními emocemi. V tomto ohledu nemají život jednoduchý. Respektujeme proto jejich názor, byť z našeho pohledu objektivní není.

Hodnocení poskytovaných služeb v Pobytovém středisku

Tabulka č. 15 zobrazení úrovně poskytovaných služeb

výborná	průměrná	nedostatečná	Jiná
3%	77%	20%	0%

Graf č. 11 zobrazení dle úrovně poskytovaných služeb

Úroveň poskytovaných služeb celkem 3% dotázaných považuje v Pobytovém středisku jako výborné, dalších 77% považuje služby jako průměrné, dalších 20% je považuje jako nedostatečné.

V kapitole 2.7.2, strana 25 jsme přiblížili služby a vybavení, které jsou v Pobytovém středisku Stráž pod Ralskem klientům poskytovány. Domníváme se, že jsou svou povahou plnění účelné a dostatečně standardní. Očekávali jsme proto daleko lepší hodnocení úrovně poskytovaných služeb.

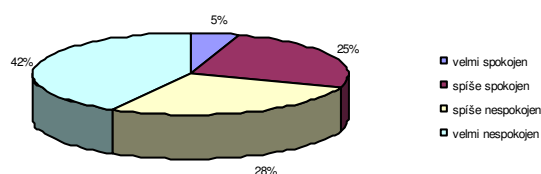
Spokojenost s přístupem naší země k problematice uprchlíků

Tabulka č. 16

Spokojenosti s přístupem naší země k problematice uprchlíků

velmi spokojen	spíše spokojen	spíše nespokojen	velmi nespokojen
5 %	25 %	28 %	42 %

Graf č. 12 Spokojenost s přístupem naší země k problematice

Z odpovědí na poslední otázku vyplývá, že až 70 % respondentů není spokojena s přístupem našeho státu k problematice uprchlíků, z toho pro nás vyplývá, že ani adaptace na nové prostředí pro uprchlíky není v naší zemi jednoduchá.

5 Závěr

Naše bakalářská práce popisuje a analyzuje problematiku uprchlíků žijících v České republice a také současně přibližuje adaptační potíže uprchlíků v naší zemi.

Cílem této závěrečné práce je zejména zjistit jaké jsou důvody, pro které se lidé rozhodli opustit svou rodnou zemi, dále se tato práce snaží přiblížit veřejnosti problematiku azylu, migrace a problémy uprchlíků při začleňování do naší společnosti.

V teoretické části vysvětlujeme nejdříve některé pojmy související s uprchlíky a migrací. V úvodní části zařazujeme tuto problematiku do širšího kontextu a postupně ji zpracováváme v praktické části do podrobnějších informací, které se týkají především uprchlíků pohybujících se na okrese Česká Lípa. Průzkum jsme zaměřili na klienty Pobytového střediska ve Stráži pod Ralskem.

V průzkumovém šetření jsme se zaměřili na ověření těchto hlavních předpokladů, které jsme si stanovili

1. Nejvíce uprchlíků přichází z důvodu úzkosti, strachu o děti a nejistoty z budoucnosti, který zažívají ve své rodné zemi.
2. Největšími problémy při začleňování do společnosti jsou jejich kultura, náboženské vyznání a jazyková bariéra.

Ve všeobecné rovině nás tedy zajímalo, co vede cizince k opuštění rodné země.

Původně jsme se domnívali, že nám jako metody práce postačí analýza sekundárních zdrojů, statistické informace a analýza dostupné dokumentace. Avšak během průzkumu se ukázalo, že bude nutné metody práce rozšířit o dotazník a rozhovor. Všechny uvedené metody přispěly velmi účinně k ověření našich domněnek. Každá metoda měla svoji úlohu a roli při zjišťování informací.

Metoda sběru dat analýzou sekundárních zdrojů, velmi přispěla k ujednacení problematiky života lidí v komunitě zmíněného Pobytového střediska.

Rozhovor, který dokreslil mnohé těžké životní osudy lidí, kteří se rozhodli opustit svoji vlast a hledat útočiště v cizích zemích.

Dotazník, který svým způsobem zaručil klientům Pobytového střediska anonymitu a nám velmi rychlý sběr údajů o jejich životě a novém prostředí.

Z naší bakalářské práce vyplynuly tyto závěry

Především metodou rozhovoru jsme zjistili, že většina uprchlíků z Pobytového střediska ve Stráži pod Ralskem opouští svou rodnou zemi z ekonomických důvodů. To znamená, že popisují chudobu a neutěšené ekonomické podmínky v jejich vlasti. Zdroj chudoby vidí především v nezaměstnanosti a nízkých příjmech. Tyto důvody vedou k nemožnosti vlastnit bohatství a tím získat vyšší životní úroveň a vyšší sociální statut. Často klienti vyjadřují obavy o budoucnost svých dětí ve své mateřské zemi, kdy rodiče pro své děti chtějí do budoucna připravit důstojnější a bezpečnější život.

Dalším důvodem odchodů byly nesmyslné občanské války a boje o území, ve jménu změny politického režimu nebo náboženských a etnických čistek. Pokud se tedy pokoušíme kvantifikovat obsahy rozhovorů s uprchlíky, musíme konstatovat, že strach a obava o své děti a blízké je vede k opuštění své rodné země.

Dotazníkovou metodou jsme zjistili, že věk ani pohlaví není rozhodujícím faktorem pro problematiku uprchlictví (tabulka č.4 a č.5 str. 34,35), dále jsme zjistili, že většina dotazovaných označila ekonomické podmínky v Pobytovém středisku jako nedostatečné (tabulka č. 6 str. 35). Dále jsme v dotazníku sledovali vztahy dětí uprchlíků s ostatními dětmi mimo pobytové středisko a bylo zjištěno, že více jak polovina dotazovaných hodnotí soužití dětí jako vhodné, prospěšné (tabulka č. 7 str. 36). Ochota přijímat se navzájem jako svébytnou národnost je ve středisku vcelku respektována, samozřejmě většinová část, upřednostňuje svoje krajany (tabulka č. 8 str. 37).

Většina respondentů v dotazníku potvrzuje, že do naší země byli přepraveni autobusem (tabulka č.9, str. 38) i když skutečnost bude zřejmě jiná, jak vypovídá tabulka č. 10 o nelegální migraci v ČR na straně 39. **Tabulka č. 11 s. 39 a dále tabulka č.12 s. 40 potvrzuje správnost našeho předpokladu č.1 a to, že nejvíce uprchlíků přichází z důvodu úzkosti, strachu o děti a nejistoty z budoucnosti, který zažívají ve své rodné zemi.**

Předpoklad č. 1: Domníváme se, že nejvíce uprchlíků přichází z důvodu úzkosti, strachu o děti, nejistoty z budoucnosti, který zažívají ve své rodné zemi, se nám podařilo v praxi potvrdit.

Tabulka č. 13, s. 42, která zpracovává odpovědi, týkají se procesu adaptace uprchlíků na nové prostředí v naší zemi potvrzuje náš druhý předpoklad a to že, největšími problémy při začleňování do společnosti jsou jejich kultura, náboženské vyznání a jazyková bariéra.

Předpoklad č. 2: Domníváme se, že největšími problémy při začleňování do společnosti jsou jejich kultura, náboženské vyznání a jazyková bariéra se nám podařilo potvrdit

Dále dle našeho průzkumu bylo zjištěno, z valné většiny dotazovaní hodnotí služby, jednání a vystupování pracovníků Pobytového střediska jako průměrné. Až 70% respondentů hodnotí přístup našeho státu k problematice uprchlíků negativně (tabulka č. 16 str. 45). Průzkumové šetření potvrdilo řadu dalších zajímavých informací, které přiblížilo problematiku života uprchlíků v naší zemi a jejich adaptační potíže.

Studium dokumentace nám ještě více dokreslilo život uprchlíků v pobytovém středisku. Zjistili jsme, že zde žijí i rodiny s dětmi, které se vcelku dobře sžily s českými dětmi ve školách a v běžném soužití s českou majoritou nemají problémy. Problematickou skupinou však jsou mnohem více dospělí jedinci, neboť se od naší majoritní společnosti liší především životním stylem, náboženským vyznáním, kulturou i hodnotovou hierarchií. Otázka náboženského vyznání je zdrojem konfliktů již v samotném pobytovém středisku. Proto je středisko střeženo bezpečnostní službou.

V závěru našeho průzkumu, které jsme zaměřili na problematiku uprchlíků v České Lípě, konkrétně v Pobytovém středisku ve Stráži pod Ralskem si uvědomujeme jaké tito lidé, přicházející z mnoha zemí celého světa, mají adaptační potíže. Tito lidé různého věku mají problémy s komunikací, protože neznají český jazyk, musí se naučit sžít se s novým pro ně zcela neznámým prostředím, musí se naučit orientovat a cestovat v cizí zemi. Víme a uvědomujeme si, že život v pobytových nebo uprchlických střediscích, ač pěkně a vkusně zařízených, není žádným příjemným momentem v životě uprchlíků. Chybí zde soukromí, panuje mnohdy stres a obavy co bude dál. Z rozhovorů a dokumentace jasně vyplývá, že naše země je spíše přechodným pobytem. Mnoho uprchlíků směřuje spíše dál do Evropy, kde mají mnohdy již svoje příbuzné. Cílovou zemí často bývá Německo a další západní země. Jen malé procento uprchlíků se usadí na území České republiky, jedná se v tomto případě spíše o rodiny s dětmi.

V současné době si také uvědomujeme, že vstupem České republiky do Schengenu a tím zrušení hraničních kontrol je dnes cestování uprchlíků jednodušší, stačí překročit vnější hranici mezi dvěma státy. Vstup na cizí území je tak těžko kontrolovatelný.

5.1 Závěrečná doporučení

Závěrem bychom chtěli zdůraznit, že naši bakalářskou práci jsme věnovali lidem, kteří usilují o statut uprchlíka v České republice, snažili jsme se přiblížit život uprchlíků v naší společnosti. Dalším cílem naší práce bylo také přiblížit a analyzovat důvody, které nutí uprchlíky opustit svoji rodnou zemi. Současnou úroveň poskytovaných služeb v Pobytovém středisku Stráž pod Ralskem lze hodnotit pozitivně, z našeho průzkumu jsme ale zjistili, že ne všichni klienti tohoto zařízení jsou s podmínkami ve středisku opravdu spokojeni. Z naší práce o uprchlících vyplynuly mnohé potěšující závěry, ale i některé problémy.

Navrhovaná opatření:

- Nadále podporovat vhodné programy a volnočasové aktivity uprchlíků ve všech typech azylových zařízení. Zvláště se zaměřit na programy určené dětem.
- Připravovat klienty uprchlických táborů na začlenění mezi občany České republiky a to například přednáškami lektorů v anglickém jazyce na aktuální témata (systém sociálního zabezpečení, systém školství, kultura a náboženství v naší zemi).
- Pravidelně vyhodnocovat úspěšnost uprchlíků po začlenění do české společnosti prostřednictvím filmových dokumentů rodin, které jsou již integrovány.
- Nadále zlepšovat podmínky pro uprchlíky, zejména s ohledem na stavební úpravy zařízení
- I nadále udržovat kvalitní spolupráci s ostatními organizacemi podílejících se na chodu Pobytového střediska jako je například spolupráce s Policií ČR, školou, obecním úřadem, zdravotnickými středisky, apod.
- Pro zaměstnance azylových zařízení připravovat odborné a především výcvikové školení zaměřená na téma jednání s uprchlíky v Pobytovém středisku (výcviky v komunikaci, asertivitě, výcviky zaměřené proti vyhoření).
- Doporučujeme pokračovat v podpoře kontaktu dítěte uprchlíka s českými dětmi z důvodu dobré integrace.
- „Zajistit přístup k jazykovým kurzům jak pro nově příšlé imigranty, tak pro imigranty již usazené, kteří však nehovoří plyně jazykem země pobytu“ (Cousseyová, 2000, s. 17).

6 Seznam použité literatury

COUSESEYOVÁ, Mary. *Rámec integrační politiky*. Vydavatelství Rady Evropy:2000. ISBN 92-4341-2

ČEPELKA, Čestmír, JÍLEK Dalibor, ŠTURMA Pavel, *Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu*. Masarykova univerzita Brno: 1997. ISBN 80-210-1493-8

FREIOVÁ, Michaela. *Uprchlíká otázka a my*. Občanský institut Praha:1993. ISBN 80-900190-6-4

GOLDMAN, Radoslav a kol. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Univerzita Palackého Olomouc: 2007. ISBN 80-244-1454-6

HARTL, Pavel, HARTLOVÁ ,Helena. *Psychologický slovník* Vyd.1.Praha: Portál. 2000. ISBN 80-7178-303-X

JANU, Ivana, ROZUMEK, Martin. *Azylové právo ES*. 1.vyd.Praha:2004

KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra. *K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido: 2001. ISBN 80-7315-004-2

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*.1.vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9

VODÁČKOVÁ, Daniela a kol. *Krizová intervence*. 1.vyd. Praha: Portál. 2002.ISBN 80-7178-696-9

<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace.aspx>, 04.08.2008

<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>, 02.08.2008

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/zarizeni.html#charakter>, 05.08.2008

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>, 07.08.2008

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/straz.html>, 08.08.2008

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/suz/zarizeni.html#sluzby>, 08.08.2008

<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21018199&docType=ART>, 12.08.2008

http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/o/1414-0420047__nelegalni_migrace_pres_statni_hranice_ceske_republiky, 19.08.2008

<http://www.migrace.com/cs/dalsi-aktivita/pusobeni-na-verejnost.html>. 02.09.2008

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/azyl.html#rizeni>. 15.07.2008

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/statistiky/cpp2005/migrace04_policie.html#hranice.
12.11.2008

7 Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografická dokumentace Pobytového střediska Stráž pod Ralskem

Příloha č. 2: Dotazník pro klienty azylového zařízení Stráž pod Ralskem

Příloha č. 3: Rozhovor s žadatelem o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky

Příloha č. 1

Pobytové středisko Stráž pod Ralskem

Dotazník pro klienty azylového zařízení Stráž pod Ralskem

Dotazník je zaměřen na názory klientů a jejich hodnocení nového zázemí, které jim pobytové středisko poskytuje. Cílem je přiblížit míru uspokojení jejich potřeb, které jsou spojeny s adaptací na nové životní prostředí v naší zemi.

Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou zpracovány pro průzkum, který se zabývá problematikou uprchlíků.

1. Věk: do 20 21-40 více než 60

2. Pohlaví: muž žena

3. Ekonomické podmínky, které jako uprchlík v Pobytovém středisku mám, jsou:

dostatečné

nedostatečné

přiměřené

nepřiměřené

4. Soužití dětí uprchlíků ve škole (školce) s dětmi jiných národností považuji za:

prospěšné, děti se naučí toleranci

nevadí mi to

zcela nevhodné

nebezpečné (nemoci, kriminalita)

5. Spíše jsem ochotný akceptovat:

Afričany

Asiaty

Balkánce (kosovské Albánce)

jiné (uved'te)

6. Jakým dopravním prostředkem jste se dostal na území České republiky:

autem

autobusem

letadlem

jinak (uved'te)

7. Jaké důvody Vás vedly k opuštění rodné země?

nedostatek finančních prostředků

náboženské důvody (rozdílná víra)

nejistota z budoucnosti

strach o rodinu, děti

špatná politická situace

zdravotní stav

uved'te jiné

8. Jakými pocity je doprovázena Vaše adaptace (přizpůsobení), na nové prostředí v České republice?

nejistota

strach

nezačlenění do společnosti

diskriminace

uved'te jiné

9. Jaké hlavní problémy vidíte v procesu adaptace na nové prostředí v naší zemi ?

odlišné kulturní prostředí

jiná víra

odlišný jazyk

jiné zvyky tradice

uved'te jiné

10. Vystupování a jednání pracovníků Pobytového střediska je na úrovni :

výborné

průměrné

nedostačující

někdy postrádám v jejich práci (uved'te)

11. Úroveň poskytovaných služeb v Pobytovém středisku je:

výborná

průměrná

nedostatečná

někdy postrádám tyto služby (uved'te)

12. Jak jste spokojen s celkovým přístupem naší země k problematice uprchlíků?

velmi spokojen

spíše spokojen

spíše nespokojen

velmi nespokojen

Rozhovor s žadatelem o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky

Na otázky odpovídá muž ve věku 42 let ze Somálska

Otázka: Z jakého důvodu jste opustil svou rodnou zemi?

Odpověď: Ze své rodné země jsem odešel zejména kvůli špatné politické situaci, která v Somálsku dlouhodobě panuje. Dalším důvodem byla zejména skutečnost, že jsem chtěl studovat kvalitní vysokou školu, což Česká republika umožňuje, na rozdíl od Somálska, kde jsou podmínky ke kvalitnímu studiu velice špatné.

Otázka: Jaké pocity Vás provázely při odchodu z Vaší rodné země?

Odpověď: Pocity bezraděje a obavy z budoucnosti, z toho jak se mi ve Vaší zemi bude dařit.

Otázka: Jak dlouho jste na území České republiky?

Odpověď: Do České republiky jsem přicestoval na konci roku 1989, v postavení žadatele o azyl jsem od roku 1998.

Otázka: Z jaké části Somálska pocházíte?

Odpověď: Narodil jsem se v hlavním městě Somálska Mogadisho. Do svých šesti měsíců věku jsem vyrůstal v úplné rodině, ale dále spolu moje matka a otec nemohli žít. Bylo to kvůli neshodám mezi matkou a jejím otcem, protože matka pocházela z jiného kmene než můj otec (matka pochází z kmene Hawije, otec z kmene Darood).

Otázka: Z jaké rodiny pocházíte a jaké byly poměry v rodině?

Odpověď: Do mých 17 let mě vychovávala babička (z otcovy strany) a teta, která byla celý život svobodná a neměla své vlastní děti. Matka před svým otcem utekla, protože nedal souhlas ke sňatku s mým otcem, což je zvyk kmene Hawije, z kterého pochází má matka. Otec musí vždy dát své dceři souhlas s výběrem manžela. Můj otec pracoval jako novinář, mnoho času procestoval a nezdržoval se příliš na jednom místě. Přibližně v mých dvou letech otec odcestoval do Německa kde začal studovat vysokou školu ve městě Leipzig. Zde si našel novou družku a později jsem zjistil, že spolu mají i dítě (děvče). V otcových osobních věcech jsem našel dopis od jeho družky, kde byla fotografie jejich společné dcery a přiložený dopis v německém jazyce. Od jedné své známé, která studovala v Německu jsem si nechal dopis přeložit, zde bylo psáno, že otcova družka by se ráda chtěla i se svou dcerou přestěhovat za otcem do tehdejšího NDR kde otec studoval specializaci na televizní žurnalistiku.

Otázka: Máte problémy se přizpůsobit podmínkám v naší zemi?

Odpověď: Ano, jde především o bariéru jazyka a složitost Vašeho sociálního systému, mám též problémy s vyplňováním různých žádostí a myslím si, že i pro ostatní uprchlíky je to těžké.

Otázka: Jakou školu jste navštěvoval a jaká byla úroveň tamních škol?

Odpověď: V osmi letech jsem začal navštěvovat státní základní školu, která byla všeobecně zaměřena. Studoval jsem dva světové jazyky, které byly povinné. Soukromé školy měly specializaci výuky pouze v jednom světovém jazyce. Střední školu jsem studoval v jiné čtvrti města a každý den jsem dojížděl autobusem několik kilometrů, ve škole jsem měl jako zájmy hlavně fotbal, po škole jsem často chodíval do místního kina, o víkendech jsem se jezdil koupat k blízkému moři, neboť Somálsko leží u moře. Také jsem se poměrně dost věnoval sportu, a to jak aktivně tak pasivně, navštěvoval jsem jako fanoušek fotbalové zápasy. V Košicích jsem začal studovat vysokou školu. Doprovázel mě somálský student, který v tu dobu již studoval v Břeclavi. Škola byla technického směru, ale já jsem chtěl radši studovat humanitní obory.

To, že jsem studoval technický obor, bylo na doporučení politické strany v Somálsku, abych se do ČSSR vůbec dostal. Potom si prý můžu obor změnit. Zároveň jsem začal studovat jazykovou školu se zaměřením na angličtinu a francouzštinu. Po ukončení školy v roce 1993 jsem hovořil s děkanem fakulty o možné změně studia. Bylo mi řečeno, že si musím požádat v Somálsku tehdejší vládnoucí stranu o umožnění této změny. Někdo ale s tímto nesouhlasil a proto mi byla žádost o změnu oboru zamítnuta.

Přestoupil jsem na vysokou školu do Břeclavi, kde jsem ale i nadále musel studovat technický obor. Dostal jsem několik příslibů lidí o pomoc. Po několika měsících jsem přijel do Prahy, kde jsem se snažil přímo na ministerstvu školství domoci změny ve studiu. Někteří moji

krajané mi navrhli, abych opustil ČSSR a šel do NSR nebo jiných západních zemí. Do jiné země jsem nechtěl, studijní povolení jsem měl v ČSSR, v Somálsku právě začala občanská válka.

Otázka: Máte rodinu, děti?

Odpověď: V tehdejším ČSSR jsem se seznámil s českou paní, začal jsem ji pravidelně navštěvovat. Po nějaké době jsme spolu začali žít. Zhruba po jednom roce soužití má družka otěhotněla. V tomto období byla asi jako každá jiná žena velmi přecitlivělá. Občas jsem se stýkal s jednou mojí krajanou, byl mezi námi pouze přátelský vztah. Narodil se mi syn, v současné době je mu 14 let a již 12 let jsem ho neviděl, nevím kde žije ani kde se zdržuje. Vztah mezi mnou a bývalou družkou ztroskotal.

Otázka: Z jakého důvodu se již se svým synem nestýkáte?

Odpověď: S tím, že mám syna samozřejmě souvisely i povinnosti. Po dlouhých právních sporech jsem byl konečně zapsán do rodného listu jako otec dítěte. Musel jsem začít platit alimenty, jejichž výši určil soud. Protože jsem neměl peníze, alimenty jsem neplatil, za toto jsem byl vzat do vazby a následně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody ve výši jednoho roku. Po odpykání trestu jsem si chtěl v ČR zažádat o pobyt, ale vzhledem k tomu, že jsem měl záznam v rejstříku trestů tak jsem nemohl, protože jako jedna z podmínek pobytu v ČR je čistý záznam v rejstříku trestů. Jedinou možností jak zůstat legálně v ČR bylo tedy požádat si zde o azyl.

Otázka: Kdy a kde jste si požádal o azyl na území ČR ?

Odpověď: . Po poradě s právníky jsem o azyl v ČR požádal dne 21.04.2001 v Příjímacím středisku Vyšní Lhoty. Žádost o azyl jsem podal z humanitárních důvodů, které jsem uvedl v předešlém textu. Dne 1.3.2002 jsem požádal o přemístění do jiného tábora. Mé žádosti bylo vyhověno a tak jsem byl umístěn do Pobytového střediska ve Stráži pod Ralskem, okres Česká Lípa. V tomto azylovém zařízení pobývám do současnosti a čekám jak v mé žádosti o udělení azylu rozhodne soud.

Otázka: Jaké panují v pobytovém středisku pro žadatele o azyl, ve kterém jste umístěn, poměry?

Odpověď: Je to tam opravdu těžké. Jsou tam umístění státní příslušníci z celého světa. Jedná se např. o státní příslušníky Angoly, Somálska, Mongolska, Vietnamu, Číny, Ruska, Ukrajiny, Jugoslávie atd. Je to složité především v tom, že každý z nás vyznává jinou víru a opravdu někdy dochází k velkým náboženským konfliktům. Člověk si za ty roky nějak zvykne na určitý režim, ale je pravdou, že jsem velmi psychicky unavený.

Otázka: Jaké jsou dle Vašeho názoru šance na udělení azylu na území ČR?

Odpověď: Za ty roky co jsem v azylové proceduře byl azyl udělen jen několika málo lidem. Jednalo se především o staré lidi či rodiny s dětmi, kteří se nemohou z nějakých závažných důvodů vrátit do své vlasti. Vychází to zhruba v poměru 2 lidé ze sta. O udělení azylu rozhoduje soud a mně nezbyvá nic jiného než čekat na jeho rozhodnutí a využívat nejrůznějších způsobů odvolání. Do své rodné vlasti se již vrátit nechci a ani nemůžu

Děkuji za odpovědi

Jan Chaloupka

Inspektor cizinecké policie

DNE:

ROK:

